

ກາລພນວກ

ภาคผนวก ก.

ข้อมูลเกี่ยวกับพื้นที่เข้าร่วมประชุม

กลุ่มคนรักขลุ่ยบ้านนครนายก (เครือข่ายธนาคารปลาตำบลวังกระโจม อำเภอเมือง จังหวัดนครนายก)

เรียบเรียงโดย ณัฐยา ธัญญานิธิวัฒน์

รายชื่อผู้ให้ข้อมูล

1. นายบุญยัง กังใจ	ประธานที่ปรึกษาธนาคารปลาตำบลวังกระโจม
2. นายสุทธิกุล คำแล้ง	ประธานเครือข่ายธนาคารปลาตำบลวังกระโจม
3. นางมาลี กังใจ	เลขานุการเครือข่ายธนาคารปลาตำบลวังกระโจม
4. นายดิเรก อินทรประเสริฐ	กรรมการเครือข่ายธนาคารปลาตำบลวังกระโจม
5. นางอุทัยวรรณ พลสมัคร	พมจ.นครนายก
6. นางสาวสุชาดา สุทธากร	พมจ.นครนายก

ที่อยู่สำหรับการติดต่อ

นายสุทธิกุล คำแล้ง

79 หมู่ 12 ตำบลบ้านพร้าว อำเภอบ้านนา จังหวัดนครนายก 26000

โทร. 085-1708992

นายบุญยัง กังใจ

65 หมู่ 4 ตำบลวังกระโจม อำเภอเมือง จังหวัดนครนายก 26000

โทร. 081-8645052

กลุ่มคนรักกลุ่มน้ำนครนายก
(เครือข่ายธนาคารปลาตำบลวังกระโจม อำเภอเมือง จังหวัดนครนายก)

เครือข่ายธนาคารปลาตำบลวังกระโจม เป็นกิจกรรมที่แตกแขนงออกมาจากกลุ่มคนรักกลุ่มน้ำนครนายกที่เกิดจากกลุ่มคนที่ต่อต้านโรงงานเอสโตรเจน เนื่องจากโรงงานดังกล่าวมีการปล่อยสารเคมีลงสู่แม่น้ำนครนายก ส่งผลให้น้ำเน่าเสีย กลุ่มคนเหล่านี้ร่วมกันคิดว่าจะทำอย่างไรไม่ให้โรงงานปล่อยน้ำเสียลงสู่แม่น้ำ ซึ่งการเรียกร้องดังกล่าวประสบผลสำเร็จ ส่งผลให้โรงงานปิดตัวลง

หลังจากประสบความสำเร็จในการต่อต้านโรงงานเอสโตรเจน จึงเกิดการคิดต่อว่า จะทำอย่างไรชาวบ้านมีส่วนร่วมในการดูแลรักษาแม่น้ำนครนายก ธนาคารปลาเป็นส่วนหนึ่งในวิธีที่เสนอให้ชาวบ้านมีส่วนร่วมในการดูแลรักษาแม่น้ำ เนื่องจากปลาเป็นสิ่งมีชีวิตที่มีความไวต่อการตรวจสอบคุณภาพน้ำ ชาวบ้านได้เริ่มทำธนาคารปลาเพื่อการอนุรักษ์กลุ่มน้ำในปี พ.ศ.2549 โดยในปีแรกประสบความสำเร็จจากที่ชาวบ้านได้ให้ความร่วมมือในการดูแลธนาคารปลา และแม่น้ำ แต่เป็นเพราะวัสดุที่นำมาทำตัวท่อนไม้แข็งแรงจึงทำให้ธนาคารปลาบางแห่งได้รับความเสียหาย เมื่อมีการปล่อยน้ำ ประกอบกับในปี พ.ศ.2550 ทุนในการสนับสนุนอาหารปลาเริ่มหมด ชาวบ้านจึงเลิกสนใจ ส่งผลให้ธนาคารปลาที่มีอยู่เสียหายเกือบหมด ในปี พ.ศ.2551 จึงนำธนาคารปลาไปเสนอทำในคลองชลประทาน ซึ่งได้รับผลตอบรับจากชาวบ้านในบริเวณริมคลองชลประทานเป็นอย่างดี จึงทำให้มีโครงการที่จะขยายพื้นที่ออกไปสู่ภายนอกออกไปอีก 30 กิโลเมตร

ผู้ดูแลธนาคารปลาตำบลวังกระโจมจะแบ่งการทำงานออกเป็น คณะกรรมการ 14 คน สมาชิก 31 คน ซึ่งบริเวณธนาคารปลาจะเป็นพื้นที่ที่ห้ามจับปลา มีการทำสัญลักษณ์เพื่อบ่งบอกให้ชาวบ้านคนอื่นๆ ในชุมชนรับทราบ การประชุมของคณะกรรมการและสมาชิกเกิดขึ้นไม่แน่นอนขึ้นอยู่กับเรื่องที่ต้องปรึกษาหารือ จึงจะเรียกประชุม บทบาทหน้าที่ของสมาชิกทั้ง 21 จุดนั้น มีหน้าที่ดูแลปลา เฝ้าระวังไม่ให้มีการจับปลา สังเกตน้ำในคลองและปลาว่าผิดปกติหรือไม่ รวมทั้งจัดหางบประมาณในการซื้ออาหารปลาด้วย

ปัจจัยภายในที่ทำให้เครือข่ายธนาคารปลาตำบลวังกระโจมประสบความสำเร็จ คือการที่คนในชุมชนมีความสามัคคี รวมถึงชุมชนมีแกนนำที่มีความเข้มแข็ง และเสียสละ เกิดจากพื้นฐานของชุมชนที่มีความสามัคคีกันอยู่แล้ว รวมทั้งบรรดาแกนนำที่มีความน่าเชื่อถือ และมีความตั้งใจจริงที่ทำให้ชาวบ้านเข้าร่วมทำกิจกรรม ส่วนปัจจัยภายนอกที่ทำให้เครือข่ายธนาคารปลาตำบลวังกระโจมประสบความสำเร็จ คือการสนับสนุนจากองค์กรภาคเอกชน และภาคี เป็นการเข้ามาช่วยเหลือชาวบ้านในเรื่องต่างๆ ทั้งด้านงบประมาณและความรู้ โดย พอช. และ ปตท. เป็นหน่วยงานแรกๆ ที่เข้ามาช่วยเหลือชาวบ้าน และต่อเนื่องมาจนถึงปัจจุบัน อุปสรรคที่เกิดขึ้นบางประการทำให้เครือข่ายประสบความสำเร็จได้ล่าช้า คือ ขาดงบประมาณที่จะนำมาซื้อวัสดุอุปกรณ์ในการสร้างธนาคารปลา รวมถึงค่าอาหารปลาด้วย และการรักษาระดับน้ำที่ในปัจจุบันไม่สามารถคงระดับน้ำให้คงที่ได้ เพราะขึ้นอยู่กับการปล่อยน้ำจากเขื่อนขุนด่าน

การขยายพื้นที่ออกไปที่ตำบลบ้านนา และตำบลบ้านพร้าว โดยขยายออกไปกับกลุ่มเกษตรกรอินทรีย์ เป็นกิจกรรมที่ชุมชนได้ดำเนินการเพื่อให้มีการขยายขอบเขตการทำงานที่กว้างขวางมากยิ่งขึ้น และชุมชนก็ต้องการงบประมาณในการดำเนินงาน รวมถึงต้องการสร้างเครือข่ายที่มั่นคงและกว้างขวางมากยิ่งขึ้น เพื่อเป็นการหนุนเสริมให้การขยายขอบเขตเป็นไปได้อย่างรวดเร็ว

กลุ่มอนุรักษ์และพัฒนาป่าชายเลนเปรีตโน ตำบลห้วงน้ำขาว จังหวัดตราด

เรียบเรียงโดย นางสาวชูลี ใจดี

รายชื่อให้ข้อมูล

นางสาวโชติกานต์ พานิชสุโข	นักพัฒนาสังคม	086-9203379
นางอรทัย เจริญพีช	นักพัฒนาสังคมชำนาญการ	087-1409107
นางวิไลวรรณ ถือสัตย์	กรรมการธนาคารชุมชน	081-0035970
นายอำพร แพทย์ศาสตร์	ประธานกลุ่มอนุรักษ์และ พัฒนาป่าชายเลนเปรีตโน	081-5233314
นายอนันต์ ชื่นชอบกิจ	รองประธานธนาคารชุมชน	089-4074930
นางมารศรี พูลเกษม	รองนายก อบต.ห้วงน้ำขาว	081-5784456
นางสาวปวีลดา พูลเกษม	ผช.จนท.พัฒนาชุมชน อบต.ห้วงน้ำขาว	081-0036984

ที่อยู่สำหรับการติดต่อ

นายอำพร แพทย์ศาสตร์

31 ม.2 ต.ห้วงน้ำขาว อ.เมือง จ.ตราด 23000 แฟกซ์ 039-523 3314

องค์การบริหารส่วนตำบลห้วงน้ำขาว

91 ม.4 ต.ห้วงน้ำขาว อ.เมือง จ.ตราด 23000

โทรศัพท์/แฟกซ์ 039-543 493

กลุ่มอนุรักษ์และพัฒนาป่าชายเลนเปรีตโน ตำบลห้วงน้ำขาว จังหวัดตราด

ป่าชายเลนบ้านเปรีตโนมีพื้นที่ประมาณ 12,000 ไร่ เป็นแหล่งทรัพยากรธรรมชาติที่ชาวบ้านได้ใช้ประโยชน์มานานตั้งแต่อดีต ป่าใช้เพื่อยังชีพ มีทั้งการจับกุ้ง หอย ปู ปลา และการใช้ประโยชน์จากไม้ในป่า ปี พ.ศ.2484 รัฐบาลได้ประกาศพื้นที่สัมปทานป่าชายเลนทับพื้นที่ป่าของที่ชาวบ้านเคยใช้ในการประกอบอาชีพ

ต่อมาปี 2525 กลุ่มทุนโดยบริษัทสัมปทานป่าล็กอบตัดไม้แบบผิดกติกา ผิดจากการทำไม้สัมปทานในแบบที่ถูกที่ควร จนชาวบ้านออกมาคัดค้านนายทุน ให้ออกไปจากพื้นที่ ในปี พ.ศ.2526-2529 บริษัทสัมปทานได้เข้าไปพูดคุยกับชาวบ้านพร้อมเสนอโครงการพัฒนาป่าชายเลนแบบยั่งยืนจอมปลอม โดยอ้างอิง กระบวนการการความชอบธรรมตามกฎหมายโดยอ้างถึงการได้อนุญาตจากกรมป่าไม้ จัดตั้งกลุ่มอนุรักษ์เพื่อทำการแบ่งเขตพื้นที่ป่า โดยเน้นย้ำถึงประโยชน์ที่ชาวบ้าน จะได้รับ

หากในความเป็นจริงและการปฏิบัติที่เกิดขึ้น นายทุนได้ทำการขุดคันคูน้ำ กั้นน้ำเค็มทำนาเกลือ ทำลายระบบนิเวศป่าชายเลนป่าไม้เสียหายไปเป็นจำนวนมาก สัมปทานป่าไม้และนาเกลือ คือ สาเหตุหลักที่ทำให้ป่าชายเลนของบ้านเกร็ดในลดลง อย่างรวดเร็ว ชาวบ้านที่เคยทำนาข้าวก็เปลี่ยนมาทำนาเกลือ เพราะความรู้น้อยและ รู้ไม่เท่าทันของชาวบ้าน จึงเป็นช่องทางในการแทรกเข้ามาบุกรุกทำลายป่าชายเลน อย่างถูกต้องของนายทุนในรูปแบบของสัมปทาน การขอลายเซ็นจากชาวบ้านเพื่อ จัดทำโครงการพัฒนาป่าชายเลนคือ เงื่อนไขหลอกลวงของนายทุนที่ทำให้ชาวบ้าน เสียเปรียบจากการถูกหลอกลวงทำให้ชาวบ้านเข้าปรึกษาหน่วยงานทุกหน่วยงาน ที่เข้ามาช่วยเหลือ

ภายหลังการเกิดกลุ่มอนุรักษ์ป่าบ้านเปร็ดใน งานแรกที่เกิดขึ้น คือ การ ชี้แจงแนวคิดค้นหาค้นที่เห็นด้วยกับแนวความคิด คำตอบคือคนในหมู่บ้านเห็นด้วย กว่า 90% เมื่อชาวบ้านเห็นด้วยก็เริ่มเคลื่อนไหวงาน นัดประชุมชาวบ้านตั้งกลุ่ม อนุรักษ์ฯ หลังจากนั้นก็ไปปรึกษากับทางหน่วยราชการ ป่าไม้ นายอำเภอ ประมง เขียวมาเป็นพี่เลี้ยงและที่ปรึกษาทั้งหมดเลย เมื่อร่วมประชุมตั้งกลุ่มแล้ว ทางกลุ่มก็ มอบให้ตัวแทน 5 คน ไปวางทิศทางเป้าหมาย การจัดการ และการบริหารงาน

ชาวบ้านเปร็ดในร่วมกันก่อตั้งกลุ่มอนุรักษ์ป่าชายเลนอย่างเป็นทางการ เมื่อวันที่ 12 สิงหาคม 2541 โดยตั้งชื่อกลุ่มว่า “กลุ่มอนุรักษ์และพัฒนาป่าชายเลน บ้านเปร็ดใน” สมาชิกคือ ประชาชนทั้งหมดหมู่บ้านเลือกตั้งคณะกรรมการบริการกลุ่มฯ โดยขอมติจากสมาชิกในวันตั้งกลุ่ม มีการจัดตั้งการแบ่งกลุ่มดูแลป่าชายเลน โดย

แบ่งเป็น 6 กลุ่ม โดยแต่ละกลุ่มจะมีหัวหน้ากลุ่มย่อยรับผิดชอบและควบคุม มีการจัดตั้งที่ปรึกษาของกลุ่ม มีหน่วยงานของทั้งภาครัฐและเอกชนให้โอกาสและให้การสนับสนุนร่วมกันอนุรักษ์และพัฒนาป่าชายเลน

จุดมุ่งหมายของสมาชิกกลุ่มอนุรักษ์และพัฒนาป่าชายเลนนั้น เพื่อรักษาป่า แหล่งอาชีพ แหล่งอาหาร ไว้ให้ลูกหลานในท้องถิ่นและไม่ต้องการให้ผู้ใดเข้ามาทำลายได้เหมือนในอดีตที่ผ่านมา เพื่อฟื้นฟูและอนุรักษ์ป่าชายเลนให้มีความสมบูรณ์ เพื่อเป็นศูนย์การเรียนรู้เกี่ยวกับธรรมชาติของป่าชายเลน เพื่อพัฒนาและส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ธรรมชาติ และเพื่อเป็นแหล่งที่ทำกินของชาวบ้านในบริเวณป่าชายเลน

การร่วมมือกันของชุมชนในการอนุรักษ์ป่าชายเลน ทำให้ความสมบูรณ์ของป่าชายเลนบ้านเบ็ดในปัจจุบันเริ่มกลับคืนมาอีกครั้ง ปริมาณสัตว์น้ำเพิ่มมากขึ้น เมื่อป่าสมบูรณ์ชาวบ้านก็มีการจัดทำรายาสมุนไพรโดยรวบรวมองค์ความรู้หมอชาวบ้านในชุมชน นอกจากนี้ยังมีเรื่องกองทุนสวัสดิการชุมชนเกิดขึ้น โดยคำแนะนำของพระอาจารย์สุบิน ที่ให้ชาวบ้านมีการเก็บออมและมอบเป็นสวัสดิการในยามเจ็บป่วย และเชื่อมโยงเครือข่ายไปยังพื้นที่อื่นๆ โดยอิงเรื่องการอนุรักษ์เป็นหลักในการออมด้วย เราจะเห็นได้ว่าชุมชนบ้านเบ็ดในได้ใช้ประสบการณ์การเรียนรู้จากอดีตมาแก้ไขปัญหาและพัฒนาตนเอง ควบคู่ไปกับการสร้างความอุดมสมบูรณ์ของทรัพยากรธรรมชาติและชุมชนให้ยั่งยืนต่อไป

ปัจจัยที่นำไปสู่ความสำเร็จของชุมชนนั้น มีหลายปัจจัย เช่น ปัจจัยด้านผู้นำ ในชุมชนแห่งนี้มีผู้นำที่เอาการเอางานเป็นจำนวนมาก แบ่งภาระหน้าที่ของแต่ละบุคคล ใครจะดูแลพื้นที่ ใครจะออกไปภายนอก เชื่อมร้อยองค์กร ยอมรับกันค่อนข้างสูง และมีเอกภาพในการทำงานทั้งหญิงและชาย การมีที่ปรึกษาที่มีความสนใจ เช่น พระอาจารย์สุบิน ปณิโต หน่วยงานอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม เครือข่ายสิ่งแวดล้อมที่เกิดขึ้นเป็นรูปเป็นร่างขึ้นมา ประสานการทำงานอย่างเหนียวแน่น รวมทั้งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และหน่วยงานในระดับอำเภอและจังหวัดต่างให้ความสนใจและให้คำปรึกษาอย่างสม่ำเสมอก็มีส่วนทำให้การดำเนินงานประสบความสำเร็จ

คนในชุมชน ที่เป็นพลังในการเสริมหนุนอย่างเอาการเอางาน มีกิจกรรมร่วมกันอย่างถาวรหนาที่รับผิดชอบในกิจกรรมที่ตนเองถนัด ให้เกิดการเชื่อมโยงในระดับชุมชน ร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมรับผลประโยชน์ เมื่อมีปัญหาพร้อมที่จะลุกขึ้นมาต่อสู้อย่างเด็ดเดี่ยว การตั้งกติการ่วมกัน ก็สามารถนำไปปฏิบัติได้ เช่น เรื่องการอนุรักษ์สัตว์น้ำ การนำทรัพยากรมาใช้ก็ต้องมีกติการ่วม หรือแม้แต่การนำอบายมุขเข้ามาในชุมชน เมื่อมติของกรรมการไม่เห็นชอบก็ต้องล้มเลิกไป ความสามัคคีของคนในชุมชนทำให้ผู้รับผิดชอบต้องรับฟัง และพร้อมที่จะเสริมหนุน ทั้งในระดับประเทศก็ต้องจับตามองเอาเป็นแบบอย่าง เพราะสิ่งที่ชุมชนทำ และคิดคือความเป็นชุมชน และสิทธิของคนในชุมชนไม่ได้คิดทำร้ายทำลายใคร มีแต่สิ่งดีๆ เพื่อชุมชน เพื่อส่วนรวม ไม่ได้คิดแต่เพื่อตนเอง องค์กรความรู้ และการกระทำที่เผยแพร่สู่สาธารณะ ปัจจัยด้านการมีกฎเกณฑ์ที่ร่วมตั้งกันในชุมชนดี มีประสิทธิภาพในการทำงาน กฎเกณฑ์ที่กลุ่มตั้งนั้นเป็นระเบียบข้อบังคับที่กลุ่มอนุรักษ์และกลุ่มสัจจะออมทรัพย์ร่วมกันคิด และร่วมกันทำจนกฎระเบียบ และกติกาสามารถนำมาใช้ได้จริง และประสบความสำเร็จเป็นอย่างดีในชุมชนและพื้นที่ใกล้เคียง

ในด้านปัญหาและอุปสรรคที่เกิดขึ้นนั้น มีหลายปัญหาที่พบได้ เช่น ปัญหาเรื่องการหย่อนยานด้านกฎ กติกา ส่วนหนึ่งมาจากกติกาที่มีความยืดหยุ่นในตัวเองของกฎกติกาที่วางไว้ แต่ได้มีการแก้ไขอย่างสม่ำเสมอ จนในที่สุดก็มีความเหมาะสมกับการบังคับใช้ในพื้นที่มากที่สุด

ปัญหาการไม่รับรู้กฎระเบียบ เป็นปัญหาที่เกิดขึ้นกับพื้นที่ป่า โดยการไม่รับรู้ของคนที่เข้ามาใช้ประโยชน์ในพื้นที่ป่า มีทั้งคนในพื้นที่เอง และคนต่างพื้นที่ ทั้งนี้เกิดจากความเมินเฉยและไม่ใส่ใจในระดับบุคคลเอง จึงทำให้เกิดการบุกรุกทำลายป่าบ้างในบางครั้ง

แนวทางการจะบูรณาการร่วมกันในระดับภาคนั้น จำเป็นต้องมีหลายส่วน หลายหน่วยงานเข้ามาเกี่ยวข้อง โดยจุดเริ่มต้นต้องให้หน่วยงาน ชุมชน มีความพร้อมในด้านต่างก่อน โดยสิ่งหนึ่งที่สำคัญคือด้านการสื่อสาร เมื่อการสื่อสารมีประสิทธิภาพ การส่งข่าวสารไปยังพื้นที่ต่างๆ ก็จะรวดเร็ว และขยายกว้างเพิ่มขึ้น

โดยเฉพาะพื้นที่ใกล้เคียงที่จำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องเข้ามามีส่วนร่วม และรับรู้ร่วมกัน ในทุกๆ ปัญหา และกระบวนการแก้ไขปัญหา

การขยายกระบวนการทำงานที่ประสบความสำเร็จไปในชุมชนและพื้นที่ต่างๆ เป็นเสมือนการขยายสิ่งดีๆ ไปยังพื้นที่อื่น กระบวนการสร้างความรู้ให้กับคนในพื้นที่ โดยให้คนในพื้นที่ที่มีความรู้ และความเข้าใจในสภาพปัญหาของตนเอง มีความใส่ใจกับปัญหาของพื้นที่ใกล้เคียง และควรจะมีการแลกเปลี่ยน เรียนรู้ ระหว่างกัน อีกทั้งยังช่วยกันสนับสนุน เกื้อกูลกันด้วย การยึดแผนแม่บทชุมชนของแต่ละพื้นที่ แต่ละชุมชนเป็นหลักนั้น นับว่าเป็นอีกทางหนึ่งที่จะช่วยหนุนเสริมให้ชุมชนเข้มแข็งขึ้น

นอกจากนี้แต่ละภาคส่วนที่ต้องเข้ามาช่วยเหลือในด้านการทำกิจกรรม ไม่ว่าจะเป็นรัฐ หรือเอกชน โดยเฉพาะในส่วนของการบริหารระดับท้องถิ่น องค์การบริหารส่วนตำบลควรมีส่วนในการสนับสนุน เพราะเป็นหน่วยงานที่ใกล้ชิด และมีความรู้ความเข้าใจในพื้นที่นั้นๆ มากที่สุด อีกส่วนหนึ่งที่ผู้เข้าร่วมประชุมได้เสนอแนะไว้ คือ ในเรื่องของการที่ควรเข้าไปให้ความช่วยเหลือในการดำเนินกิจกรรมของกลุ่ม ควรจะใส่ใจในความเป็นกลุ่ม และถามถึงปัญหา พร้อมทั้งให้แนวทางในการแก้ไขเมื่อเกิดปัญหาขึ้นในการจัดการป่าและการดำเนินกิจกรรมของกลุ่ม การเชื่อมโยง ระหว่างกัน ของกลุ่มอื่นๆ ในพื้นที่จังหวัดต่างๆ เป็นอีกสิ่งที่สำคัญ ที่ควรจะมีเครือข่ายที่สามารถเชื่อมต่อกันได้ ตลอดจนสามารถแลกเปลี่ยนประสบการณ์ แนวความคิด และสามารถพัฒนาร่วมกันได้ ชุมชนต่างๆ ควรพึ่งพาตนเอง หากภาครัฐไม่มีงบประมาณสนับสนุนก็ต้องคงแบบแผน และแนวทางปฏิบัติแบบเดิมไว้ให้ได้ โดยการส่งต่อไปยังลูกหลาน อีกทั้งประสานไปยังภาคีอื่นๆ เพื่อให้เกิดความร่วมมือระหว่างกัน

เครือข่ายองค์กรชุมชนตำบลบางสระเก้า อำเภอแหลมสิงห์ จังหวัดจันทบุรี

เรียบเรียงโดย นางสาวจุฑามาศ จ้อยจุมพจน์

รายชื่อผู้ให้ข้อมูล

1. นายรังษี ทองอ่อน	แกนนำชุมชนตำบลบางสระเก้า
2. นายมานพ เดิมบางปัด	แกนนำชุมชน หมู่ 5 ตำบลบางสระเก้า
3. นายนิวัฒน์ สิริโกโคย	พัฒนาชุมชน ตำบลบางสระเก้า
4. นายคำนวน สุขสิงห์	เลขานุการนายกอบต.บางสระเก้า
5. นายอนุสรณ์ กลีบเมฆ	สำนักงานส่งเสริมและสนับสนุนวิชาการ 3

ที่อยู่สำหรับการติดต่อ

1. นายนิวัฒน์ สิริโกโคย โทร 039-450-234
อบต.บางสระเก้า 69/3 ม.1 ตำบลบางสระเก้า อำเภอแหลมสิงห์ จังหวัดจันทบุรี 22190
2. นายมานพ เดิมบางปัด
โทร 086-827-6409
13/2 ม. 5 ตำบลบางสระเก้า อำเภอแหลมสิงห์ จังหวัดจันทบุรี 22190

เครือข่ายองค์กรชุมชนตำบลบางสระเก้า อำเภอแหลมสิงห์ จังหวัดจันทบุรี

ตำบลบางสระเก้า อำเภอแหลมสิงห์ จังหวัดจันทบุรีมีเนื้อที่ 22.45 ตารางกิโลเมตร หรือประมาณ 14,031 ไร่ ตั้งอยู่ในเขตการปกครองของอำเภอแหลมสิงห์ มีเขตการปกครอง 5 หมู่บ้าน คือ หมู่ที่ 1 บ้านเนิน หมู่ที่ 2 บ้านกลาง หมู่ที่ 3 บ้านเนินกลาง หมู่ที่ 4 บ้านกองหิน หมู่ที่ 5 บ้านแฉวนา ตำบลบางสระเก้ามีลักษณะเป็นพื้นที่ราบลุ่มชายทะเล ในพื้นที่ยังมีลำคลองไหลผ่าน แบ่งพื้นที่เป็น 2 ส่วนคือ ส่วนพื้นที่ตอนที่ชาวบ้านใช้เป็นที่พักปลูกบ้านสร้างที่พักอาศัยและปลูกพืชเกษตรหมุนเวียน กับส่วนพื้นที่ราบน้ำเค็มที่ใช้เพาะเลี้ยงสัตว์น้ำเค็ม

ในปี 2530 การทำนา และวิถีเกษตรทั่วไปเริ่มเปลี่ยนแปลง เมื่อกระแสการเลี้ยงกุ้งกุลาดำเข้ามามีอิทธิพลต่อคนในตำบลบางสระเก้า ชาวบ้านจึงมีความหวังและมีความตื่นตัว แต่ด้วยการเลี้ยงกุ้งกุลาดำต้องใช้เงินลงทุนสูง ชาวบ้านจึงต้องขายพื้นที่นาขายทุ่งน้ำเค็ม ให้กับบรรดานักลงทุน และถูกแปรสภาพเป็นฟาร์มกุ้ง ป่าชายเลนก็ถูกจับจองเป็นบ่อเลี้ยงกุ้งของชาวบ้าน ในช่วงปีแรกๆ การเลี้ยงกุ้งได้รับผลตอบแทนที่ดี ชาวบ้านจึงเริ่มขยายการลงทุน เพิ่มปริมาณการผลิต โดยที่ตนเองไม่ได้มีความรู้ในด้านการเลี้ยงกุ้งกุลาดำเลย

ต่อมาในปี 2540 การเลี้ยงกุ้งกุลาดำเริ่มประสบปัญหา ดินเริ่มเสื่อมโทรม เกิดโรคระบาดในกุ้ง เช่น โรคจุดขาว หัวเหลือง ทอρά เป็นต้น และการแพร่ระบาดเกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว ในช่วงนี้เองที่กลุ่มเซลล์แมนเริ่มเข้ามาหารายได้กับชาวบ้าน โดยอาศัยกลุ่มนักวิชาการเป็นตัวเชื่อมที่เข้ามาให้ความรู้กับกลุ่มชาวบ้าน เรื่องโรคต่างๆ ที่เกิดขึ้น

ในขณะเดียวกันเซลล์แมนก็จะเริ่มขายยากำจัดศัตรูพืช ยาฆ่าแมลง ปุ๋ยเคมี และอื่นๆ อีกมากมายให้กับชาวบ้าน โดยเริ่มจากการแจกฟรีให้กลับไปทดลองใช้ เมื่อชาวบ้านเห็นว่าได้ผล คราวต่อไปก็มาซื้อไปใช้เพิ่มมากขึ้น ด้วยเหตุนี้เองที่ทำให้กลุ่มแกนนำชุมชนต้องมาพูดคุยกันและหาวิธีแก้ไขปัญหานี้ โดยค้นพบความจริงที่ว่าเมื่อชาวบ้านตั้งต้นที่จะเลี้ยงกุ้งกุลาดำโดยที่ตนเองไม่มีความรู้และประสบการณ์ ในดังกล่าวทำให้ต้องประสบกับปัญหามากมายจึงเกิดความคิดที่จะหาทางออกโดยฟื้นฟูภูมิปัญญาดั้งเดิมในเรื่องการทอเสื่อกกที่เคยสร้างชื่อเสียงในอดีต เป็นที่เลื่องลือในชื่อเสื่อจันทบูร โดยเริ่มต้นจากบรรดาแกนนำที่หันมาทำนากก และทอเสื่อกกควบคู่ไปกับการเลี้ยงเพาะเลี้ยงกุ้ง ด้วยโอกาสที่ความสัมพันธ์ของคนในชุมชนมีลักษณะความเป็นอยู่แบบพี่น้องกัน ทำให้ไม่นานการทอเสื่อกกก็เริ่มขยายวงกว้าง และได้รับการยอมรับจากชาวบ้านมากยิ่งขึ้น เมื่อเป็นเช่นนี้ทางคณะกรรมการจึงเกิดความคิดจัดตั้งศูนย์ศิลป์เสื่อบางสระเก้าขึ้น ภายใต้การสนับสนุนช่วยเหลือในเรื่องงบประมาณจากองค์กร SIF (กองทุนสนับสนุนการลงทุนเพื่อสังคม) ซึ่งเป็นการประกันราคาให้ชาวบ้านเพื่อใช้ต่อรองกับพ่อค้าคนกลาง และสร้างตลาดในการรองรับสินค้ากับชาวบ้าน

ต่อมาคณะกรรมการได้พูดคุยกันและทำการสำรวจจัดเก็บข้อมูลองค์กรอย่างไม่เป็นทางการ พบว่าตำบลบางสระเก้ามีกลุ่มที่เกิดขึ้นเป็นจำนวนกว่า 40 กลุ่มในด้านที่หลากหลาย กลุ่มเหล่านี้เกิดจากสถานการณ์ที่ต้องพึ่งพิงแหล่งทุนจากภายนอก มีวัตถุประสงค์หลักเพื่อขอรับการสนับสนุนเงินทุนจากหน่วยงานและภาคส่วนต่างๆ ซึ่งทางแกนนำเกิดแนวความคิดที่ต้องการจะให้กลุ่มต่างๆ ที่มีอยู่ใน 5 หมู่บ้าน เข้ามาร่วมเป็นเครือข่ายองค์กรชุมชนตำบลบางสระเก้า และได้จัดกล่อ่งความรู้ 4 กล่อ่ง⁹ เพื่อให้เกิดกระบวนการเรียนรู้ร่วมกัน ช่วยเหลือกันภายในกลุ่มเดียวกัน อีกทั้งยังเป็นกระบวนการที่เชื่อว่าจะช่วยให้เกิดการสร้างและพัฒนาแนวทางการดำเนินงานที่มีความสอดคล้องกับบริบทของชุมชนอีกด้วย จากนั้นแต่ละกลุ่มยังมีการจัดทำยุทธศาสตร์ร่วมกัน เพื่อเป็นแนวทางในการดำเนินงานและพัฒนากิจกรรมในอนาคตอีกด้วย

ในช่วงปลายปี พ.ศ.2547 ได้เกิดเป็นแผนชุมชนคนบางสระเก้าขึ้นประกอบด้วย 6 ยุทธศาสตร์¹⁰ และเกิดการเชื่อมโยงเป็นเครือข่ายทางการเงินในระดับตำบลอย่างเป็นทางการเพื่อแก้ปัญหาหนี้สินของคนในชุมชน เกิดความมั่นคง และสามารถกระจายผลประโยชน์ให้สมาชิกได้อย่างเต็มที่ ประกอบกับในปี พ.ศ.2548 ธกส. (ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์) มีนโยบายเสริมหนุนการจัดตั้งสถาบันการเงินชุมชน โดยการคัดเลือกชุมชนที่มีความพร้อมและมีการเชื่อมโยงการเรียนรู้ร่วมกันอย่างต่อเนื่อง จึงได้ต่อยอดความคิดและจัดตั้งสถาบันการเงินชุมชนบางสระเก้า ภายใต้ชื่อว่า สนาครชุมชนบางสระเก้า

9 กล่อ่ง 4 กล่อ่ง เป็นการนำเอากลุ่มต่างๆที่มีอยู่ใน 5 หมู่บ้านมาจัดรวมกันตามประเภทและวัตถุประสงค์ของการดำเนินงาน จนได้กล่อ่งความรู้ 4 กล่อ่ง คือ กล่อ่งองค์กรการเงินและสวัสดิการ เศรษฐกิจชุมชน เกษตรและสิ่งแวดล้อม สังคม/วัฒนธรรมและสื่อชุมชน

10 แผนชุมชนคนบางสระเก้า ประกอบด้วยยุทธศาสตร์ 6 ยุทธศาสตร์ คือ การเมืองการปกครอง การเงินและสวัสดิการชุมชน เศรษฐกิจชุมชน เกษตรและสิ่งแวดล้อม สังคมและวัฒนธรรม และการจัดการความรู้ท้องถิ่น

นอกจากนั้นในพื้นที่หมู่ที่ 5 ยังมีโครงการบ้านปลา ธนาคารปู ซึ่งหลังจากที่ประสบปัญหาการเลี้ยงกุ้งกุลาดำ อีกทั้งการทำประมงน้ำตื้น (เรืออวนรุน) ที่ส่งผลกระทบต่อ ปัญหาสารเคมี แหล่งน้ำเน่าเสีย การเสื่อมโทรมของทรัพยากรธรรมชาติ และระบบนิเวศ การสูญพันธุ์ของสัตว์น้ำ ทำให้สมาชิกหมู่ที่ 5 เกิดการรวมตัวกัน จัดทำโครงการ เริ่มแรกจากการเอาไม้ไปปักลงในลำคลองเป็นระยะๆ เพื่อป้องกันมิให้เรืออวนรุนปล่อยอวนรุนไปได้ แต่ก็ประสบปัญหาอีกเพราะไม้ที่ปักมีสภาพผุพังและอยู่ได้ไม่นาน จึงเปลี่ยนเป็นการทำเตายาง คี้อยางรถเก่าๆ ใส่ปูนซีเมนต์ ภายหลังก็พัฒนามาเป็นเสาปูนซีเมนต์ ส่วนธนาคารปู ก็คือการขอความร่วมมือการ ชาวบ้าน ขอแม่ปูจากชาวบ้านที่มีไข่ ไปปล่อยในเล้าปู เมื่อปูออกไข่ แม่ปูก็จะตาย แล้วจึงค่อยนำไปขาย

ต่อมาวิทยาลัยการจัดการทางสังคม (วจส.) ได้เข้ามาแนะนำคนในชุมชน ได้มีโอกาสจัดเก็บข้อมูล เป็นกระบวนการจัดการความรู้ และนำชุดความรู้เหล่านี้ ไปเผยแพร่เพิ่มเติมในหลักสูตรการเรียนการสอน

สสว. (สำนักงานส่งเสริมและสนับสนุนวิชาการ) ได้เข้ามาทำการสำรวจ ผู้ด้อยโอกาสและผู้สูงอายุในอำเภอแหลมสิงห์ทั้ง 7 ตำบล ซึ่งพบว่ามียาจำนวนมาก จึงได้เกิดการจัดสวัสดิการต่างๆ ขึ้น เช่น สวัสดิการโก-ไข่ สวัสดิการกลางตำบล สัจจะออมทรัพย์ ซึ่งล้วนแล้วแต่เป็นการจัดสวัสดิการที่เกิดการออมคน ออมเงิน และออมน้ำใจ ซึ่งเป็นฐานรากแห่งการจัดการตนเองของคนในชุมชนตำบลบางสระแก้ว

สำหรับแรงบันดาลใจในการทำโครงการเครือข่ายองค์กรชุมชนบางสระแก้ว นั้น เริ่มต้นมาจากการที่แกนนำชุมชนเห็นปัญหาที่ชาวบ้านประสบจากการเลี้ยงกุ้งกุลาดำ โดยที่คนในชุมชนไม่มีความรู้หรือประสบการณ์มาก่อน สุดท้ายก็ประสบปัญหา เกิดหนี้สิน ถูกกลุ่มเซลล์แมนหลอกขายสารเคมี และยาอันตรายจำนวนมาก เมื่อชาวบ้านลองใช้ยาในครั้งแรกๆ พบว่ายานั้นได้ผลดี ชาวบ้านสามารถขายกุ้งได้เป็นจำนวนมาก ชาวบ้านจึงมาซื้อใหม่ และเพิ่มปริมาณการใส่มากขึ้น ด้วยความหวังว่าผลผลิตจะมากขึ้นตามไปด้วย

เนื่องจากชาวบ้านจะยึดถือวิธีการเลี้ยงจากรอบที่ประสบผลสำเร็จ สิ่งไหนเคยใช้ สิ่งไหนเคยใส่ ก็จะต้องใส่เพื่อเพิ่มความมั่นใจให้กับการเลี้ยงในแต่ละรอบ แต่เมื่อใช้หลายๆ ครั้งเข้า กลับพบว่าต้นทุนการผลิตเริ่มสูงขึ้น ทรัพยากรธรรมชาติเริ่มเสื่อมโทรม สภาพดินเริ่มแย่ลง อีกทั้งสุขภาพของชาวบ้านก็แย่ลงตามไปด้วยเช่นกัน ด้วยความเป็นอยู่ที่มีลักษณะผูกพันฉันทน์เครือญาติของคนในชุมชนได้สะท้อนให้บรรดาแกนนำต้องหันกลับมาคิดทบทวนถึงปัญหาที่เกิดขึ้น จึงเกิดการรวมตัวกันเพื่อแก้ปัญหา และหาทางออกด้วยการรื้อฟื้นภูมิปัญญาท้องถิ่นที่เคยมีอยู่นั้นคือ การทอเสื่อกก ซึ่งก่อนที่การเลี้ยงกุ้งกุลาดำจะเข้ามานั้น เสื่อกกตำบลบางสระเก้ามีชื่อเสียงมากในนาม เสื่อจันทร์บุรี แต่เหตุที่ต้องเปลี่ยนมาเลี้ยงกุ้งกุลาดำเพราะเสื่อกกประสบปัญหาการถูกกดราคาจากพ่อค้าคนกลาง

นอกจากนั้นแล้วทางออกของปัญหาที่คนในชุมชนสรุปร่วมกัน คือ การแก้ปัญหาที่ตนเองและครอบครัว ว่าต้องหันกลับมาทบทวนวิถีชีวิตจากอดีตจนถึงปัจจุบัน สร้างคุณค่าชีวิตด้วยการยึดหลักเศรษฐกิจพอเพียง ปรับเปลี่ยนพฤติกรรมเปลี่ยนแปลงวิธีการผลิต อนุรักษ์และสร้างเสริมสภาพแวดล้อม และประกอบอาชีพตามวิถีบนพื้นฐานความรู้ความชำนาญ

วิธีการในการดำเนินกิจกรรมในแต่ละกิจกรรมนั้น จะเกิดจากเครือข่ายองค์กรชุมชนตำบลบางสระเก้าที่นำกลุ่มต่างๆ ทั้ง 5 หมู่บ้าน จำนวนกว่า 40 กลุ่มมารวมตัวกัน ตามโครงสร้างและวัตถุประสงค์การดำเนินงาน และสร้างแผนยุทธศาสตร์ของแต่ละกลุ่ม ผ่านเวทีสร้างความเข้าใจ การจัดเก็บข้อมูลกลุ่ม วางแผนจัดระบบโครงสร้างการทำงาน มีนโยบายการดำเนินงาน สนับสนุนให้เกิดการรวมตัวกันของกลุ่ม ทำกิจกรรมร่วมกัน โดยอาศัยความสัมพันธ์ที่ดี ปรับเปลี่ยนฐานการคิดของชุมชนให้ประชาชนเป็นผู้จัดการปัญหาด้วยตนเอง โดยมีทุกภาคส่วนเป็นที่ปรึกษา เพิ่มบทบาทของภาคประชาชนให้มีส่วนร่วมในการกำหนดวางแผนดำเนินการต่างๆ ชุมชนของตน

เครือข่ายองค์กรชุมชน

องค์กรการเงินและสวัสดิการ	เครือข่ายกิจกรรม	เกษตรและสิ่งแวดล้อม	สังคม/วัฒนธรรมและสื่อชุมชน
- กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต ต. บางสระเก้า - กลุ่มออมทรัพย์ (สุริยา) - กทบ.บ้านเนิน - กทบ.บ้านกลาง - กทบ.บ้านเนินกลาง - กทบ.บ้านล่าง - กทบ.บ้านแวงนา - กลุ่มสัจจะออมทรัพย์ - กลุ่มการกุศล - กลุ่มออมทรัพย์ (มะลิ)	- ศูนย์ศิลปปัส - สตรีสหกรณ์ทอเสื่อ - อาชีพกาวหน้า - ทอเสื่อกกบ้านเนิน - ทอเสื่อกกบ้านกลาง - ทอเสื่อกกบ้านเนินกลาง - ทอเสื่อกกบ้านล่าง - ทอเสื่อกกบ้านแวงนา - แม่บ้านเกษตรกร - สตรีอาสาพัฒนา	- อนุรักษ์พืชผักสิ่งแวดล้อม - กลุ่มผู้ใช้น้ำ - เสียปลากะพงบ้านแวงนา - กลุ่มเกษตรสัมพันธ์ - กลุ่มเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ - กลุ่มเกษตรบ้านเนิน - กลุ่มเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำบ้านเนินกลาง	-เยาวชนรักถิ่น - กลุ่มอสม. - กลุ่ม/ชมรมกีฬา - สตรีชาวนาไทย - ชมรมพลังแห่งความรัก - ชมรมผู้สูงอายุ - วิทย์ชุมชน

ตัวอย่างกิจกรรมหรือโครงการที่เกิดขึ้นในแต่ละกลุ่มความรู้

การทอเสื่อกกบางสระแก้ว—ชาวบ้านจะมีที่น่าน้ำกร่อยไว้ปลูกต้นกก แล้วทำการทอเสื่อภายในครัวเรือน เมื่อได้เสื่อกกแล้วจะนำไปขายยังศูนย์ศิลป์เสื่อบางสระแก้ว ศูนย์ศิลป์เสื่อนี้จะช่วยในเรื่องการประกันราคากับพ่อค้าคนกลาง พ่อค้าคนกลางที่เข้ามาซื้อจะไม่สามารถกดราคาต่ำกว่าศูนย์ได้ เพราะหากต่ำกว่าชาวบ้านจะตัดสินใจไปขายที่ศูนย์แทนการขายให้กับพ่อค้าคนกลาง

ธนาคารชุมชนบางสระแก้ว—สถาบันการเงินของชุมชนในระดับตำบล มีหลักคิดการออม 3 หลัก คือ **ออมคน** คือ ชักชวนให้ชาวบ้านเข้าร่วมเวทีชุมชน **ออมเงิน** ระดมเงินทุน สร้างการรู้จักออม และ**ออมน้ำใจ** คือการจัดสวัสดิการชุมชน ลักษณะรวมกันผลิตและรวมหนี้สิน รวมกันผลิตอาหารเพื่อใช้บริโภคในชุมชน รวมหนี้สิน คือ เป็นการถ่ายโอนหนี้สินครัวเรือน โดยการให้สินเชื่อเพื่อการชำระหนี้แก่ครัวเรือน (ตามเงื่อนไขที่กล่าวไว้) นำไปชำระหนี้

โครงการบ้านปลา ธนาคารปู—เกิดปัญหาการทำลายทรัพยากรทางน้ำจากเรืออวนรุน จึงแก้ปัญหาโดยเริ่มแรกจากการเอาไม้ไปปักลงในลำคลองเป็นระยะๆ เพื่อป้องกันมิให้เรืออวนรุนปล่อยอวนรุนไปได้ แต่ก็ประสบปัญหาอีกเพราะไม้ที่ฝังมีสภาพอยู่ได้ไม่นาน จึงเปลี่ยนเป็นการทำเต้ายาง คือยางรถเก่าๆ ใส่ปูนซีเมนต์ ภายหลังก็พัฒนามาเป็นเสาปูนซีเมนต์ มีการทำปะการังเทียม (บ้านปลา) ส่วนธนาคารปู ก็คือการขอความร่วมมือการชาวบ้าน ขอแม่ปูจากชาวบ้านที่จับได้ที่มิใช่ ไปปล่อยในเล้าปู เมื่อปูออกไข่ แม่ปูก็จะตาย แล้วจึงค่อยนำไปขาย

สวัสดิการโก-ไข่—เกิดจากการสำรวจข้อมูลภายในชุมชน แล้วพบว่าชาวบ้านในชุมชนต้องใช้ไข่ในการประกอบอาชีพ ปีละประมาณ 300,000 บาท ดังนั้นจึงเกิดแนวความคิดสวัสดิการโกไข่ ให้ชาวบ้านยืมโกไข่ไปเลี้ยงและนำไข่ที่ได้ตามกำหนดมาคืนที่กลุ่ม

นอกจากนี้ ยังมีแผนยุทธศาสตร์ชุมชนที่ชาวบ้านคิดและทำตามกำลังความสามารถของตน เป็นการเรียนรู้ลองผิดลองถูกจากกระบวนการเรียนรู้ร่วมกัน ดังนี้คือ

1. **ยุทธศาสตร์การเมืองการปกครอง** สร้างสภาพการเรียนรู้และพัฒนาท้องถิ่น ยกกระตือรือร้นการทำงานเครือข่ายองค์กรชุมชน นำไปสู่สภาเพื่อการเรียนรู้และพัฒนาท้องถิ่น โดยระบบความยุติธรรม จุดมุ่งหมายคือ **สภาผู้นำท้องถิ่น** มีความเป็นประชาธิปไตยชุมชน

2. **ยุทธศาสตร์การเงินและสวัสดิการชุมชน** สร้างความมั่นคงระบบการเงินและสวัสดิการชุมชน จุดมุ่งหมายคือ **กองทุนสวัสดิการกลางตำบล**

3. **ยุทธศาสตร์เศรษฐกิจชุมชน** สร้างเศรษฐกิจพึ่งตนเองและช่วยเหลือเกื้อกูลกัน พัฒนาครัวเรือน จุดมุ่งหมาย คือ **ชุมชนปลอดหนี้สินค้างชำระ**

4. **ยุทธศาสตร์เกษตรและสิ่งแวดล้อม** สร้างเกษตรสมดุล ใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างรู้คุณค่า พึ่งพากันระหว่างคนกับธรรมชาติ มีการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติที่ยั่งยืน

5. **ยุทธศาสตร์สังคมวัฒนธรรม** สร้างสังคมเข้มแข็ง ลด ละ เลิกอบายมุข จุดมุ่งหมาย คือ **ชุมชนเป็นสุขปลอดอบายมุข**

6. **ยุทธศาสตร์การจัดการความรู้ท้องถิ่น** สร้างกระบวนการเรียนรู้ของท้องถิ่น ยกกระดับกระบวนการ นำความรู้ที่เป็นประโยชน์และสำคัญต่อองค์กรต่อชุมชน มาจัดจำแนกจัดระเบียบ เพื่อให้ง่ายแก่การเข้าถึง และเผยแพร่สู่สาธารณะ จุดมุ่งหมายคือ **หลักสูตรการเรียนรู้ท้องถิ่น**

เราแบ่งระยะเวลาในการดำเนินกิจกรรมของตำบลบางสระเก้า ไว้ดังนี้ คือ

อดีต ก่อนปี พ.ศ.2530

อดีต คนในชุมชนบางสระเก้า ประกอบอาชีพทำนาขายพุงน้ำเค็ม และการทำนาถก เพื่อทอเสื่อกก

ช่วงปี พ.ศ.2530–2550

- 2530 คนในชุมชนประกอบอาชีพเลี้ยงกุ้งกุลาดำ แต่เพราะต้องใช้ทุนสูง จึงขายที่นาไปเป็นกรรมสิทธิ์ของนายทุน และใช้ที่บริเวณหัวไร่ปลายนาเลี้ยงกุ้งกุลาดำ

- 2540 ด้วยความเชื่อมั่นในอาชีพการเลี้ยงกุ้ง ชาวบ้านจึงเริ่มเพิ่มผลผลิต และกู้ เงินมาลงทุนกับกุ้งเพิ่มมากขึ้น แต่การเลี้ยงกุ้งกุลาดำเริ่มมีปัญหา สภาพดินเสื่อม เกิดโรคระบาดในกุ้ง ทรัพยากรธรรมชาติเริ่มเสื่อมโทรม อีกทั้งการเข้ามาของกลุ่มเซลล์แมนเริ่มเข้ามาหารายได้กับชาวบ้าน โดยอาศัยกลุ่มนักวิชาการเป็นตัวเชื่อมที่เข้ามาให้ความรู้กับกลุ่มชาวบ้าน เรื่องโรคต่างๆ ที่เกิดขึ้น และในขณะเดียวกันเซลล์แมนก็จะเริ่มขายยา กำจัดศัตรูพืช ยาฆ่าแมลง ปุ๋ยเคมี และอื่นๆ อีกมากมายให้กับชาวบ้าน โดยเริ่มจากการแจกฟรีให้กลับไปทดลองใช้ ด้วยความไม่รู้ และไม่มี ประสิทธิภาพ เมื่อชาวบ้านเห็นว่าได้ผล คราวต่อไปก็มาซื้อไปใช้ มากขึ้น
- 2544 แกนนำเริ่มมองเห็นปัญหา เข้ามาพูดคุยหาทางออก โดยหันไป พึ่งพรมิปัญญทอถิ่น คือ การทอเสื่ออก ให้ฟื้นขึ้นมาอีกครั้ง นอกจาก นั้นยังมีการรวมกลุ่มต่างๆ ที่มีอยู่ในตำบลเข้ามาร่วมกัน และจัดแบ่ง กลุ่มเป็นชุด 4 กล่องความรู้ มีการบริหารตามยุทธศาสตร์ของกลุ่มของ ตนเอง
- 2545-2546 โครงการบ้านปลา ธนาคารปู ใช้ปะการังเทียมทำบ้านปลา และมีการขอแม่ปูไข่ม่อนรักษไว้ จนกว่าแม่ปูจะคลอด แล้วค่อยนำ แม่ปูไปขาย
- 2545 สำรวจข้อมูลครัวเรือน และสร้างรายได้ประจำครัวเรือนโดยการ สร้างอาชีพเสริม กลุ่มผลิตภัณฑ์แปรรูป
- 2547 เริ่มมีแผนแม่บทชุมชนเกิดขึ้น มี 6 ยุทธศาสตร์การดำเนินการ
- 2547 ร่วมกับชมรมเพื่อนักพัฒนาตะวันออก ได้คัดเลือกพื้นที่ตำบล บางสระแก้ว เข้าร่วมโครงการของ สสส. โดยได้คัดเลือกในประเด็นหนี้สิน
- 2548 ธกส. (ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์) มีนโยบายเสริมหนุน การจัดตั้งสถาบันการเงินชุมชน โดยการคัดเลือกชุมชนที่มีความพร้อม และมีการเชื่อมโยงการเรียนรู้ร่วมกันอย่างต่อเนื่อง จึงได้ต่อยอดความ คิดและจัดตั้งสถาบันการเงินชุมชนบางสระแก้ว ภายใต้ชื่อว่า ธนาคาร ชุมชนบางสระแก้ว

- 2550 มีการจัดการชุมชนของตำบล โดยการพยายามใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ในท้องถิ่นให้เกิดการเรียนรู้ สภาพเศรษฐกิจ

ปัจจุบัน

ในปัจจุบันการทำงานของตำบลบางสระเก้า มีการขับเคลื่อนการทำงานอยู่ตลอดเวลา โดยมีแกนนำจากชาวบ้านที่เข้ามามีบทบาทและมีส่วนร่วมในการพัฒนาร่วมกันแก้ไขปัญหาชุมชน มีการทำงานอย่างต่อเนื่องมาโดยตลอด อีกทั้งยังมีการติดต่อเชื่อมโยงกับเครือข่ายต่างๆ ทั้งภายในชุมชน และกลุ่มภายนอก ทั้งภาครัฐและเอกชน ทำให้เครือข่ายชุมชนตำบลบางสระเก้าเป็นเครือข่ายที่เข้มแข็งและมีการเกิดขึ้นของโครงการต่างๆ เพื่อให้เท่าทันต่อการเปลี่ยนแปลงของสังคมปัจจุบัน

ด้านปัจจัยที่ส่งผลให้การดำเนินการของกลุ่มประสบผลสำเร็จ แบ่งได้ดังนี้ คือ

คน เกิดจากการมีส่วนร่วมของสมาชิกในชุมชนที่ตระหนักถึงปัญหาร่วมกัน จากองค์การบริหารส่วนท้องถิ่นที่ได้รับความร่วมมือจาก อบต.องค์การบริหารส่วนท้องถิ่น (กำนัน) และชาวบ้านที่เกิดจากการรวมตัวกันตามธรรมชาติ เมื่อชาวบ้านประสบปัญหาร่วมกัน จึงเกิดการพูดคุยและหาทางออก ผ่านเครื่องมือต่างๆ ที่ชาวบ้านสร้างขึ้น

แกนนำที่มีประสิทธิภาพ ทั้งแกนนำอาสา แกนนำที่ทำงานอย่างต่อเนื่อง และคณะทำงานที่ถูกคัดเลือกจากเครือข่ายต่างๆ

ความเป็นเครือญาติของคนในชุมชน เป็นจุดแข็งของชุมชน ด้วยการอยู่ร่วมกันมาอย่างยาวนานเกือบ 100 ปีของคนในชุมชน ทำให้คนในชุมชนมีความรักความผูกพันเหมือนญาติพี่น้องเดียวกัน บ้างก็เป็นเครือญาติกันจริงๆ ดังนั้นการทำงานจึงมีความสะดวกมากขึ้น

เวทีเครือข่าย เกิดกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันระหว่างคนในชุมชน ผ่านรูปแบบกิจกรรมที่มีอยู่ของกลุ่มต่างๆ มีการสร้างเวทีเครือข่ายร่วมพูดคุยกันหาทางออกของปัญหาร่วมกัน และมีการถอดบทเรียนร่วมกัน

เครื่องมือ มีเครื่องมือที่ใช้ คือ แผนแม่บทชุมชนพึ่งตนเอง:การแก้ไขปัญหาหนี้สิน มีบัญชีครัวเรือนเพื่อจัดทำรายรับรายจ่าย และมีการจัดทำแบบสำรวจเพื่อการจัดเก็บข้อมูล

ปัจจัยเหล่านี้เกิดขึ้นจากทั้งภายในและภายนอก กล่าวคือ ปัจจัยภายในนั้นเกิดขึ้นจากการที่คนในชุมชนตระหนักถึงปัญหาร่วมกันและมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหา ด้วยความเป็นเครือญาติของคนในชุมชนที่เป็นจุดแข็งของชุมชนบางสระเก้า ทำให้คนในชุมชนมีความรักความผูกพันเสมือนญาติพี่น้องเดียวกัน บ้างก็เป็นเครือญาติกันจริงๆ เมื่อชาวบ้านประสบปัญหาร่วมกัน จึงเกิดการพูดคุยและหาทางออกผ่านเครื่องมือต่างๆ ที่ชาวบ้านสร้างขึ้นทั้งแผนแม่บทชุมชน เวทีเครือข่าย การมีบัญชีครัวเรือนเพื่อจัดทำรายรับรายจ่าย และมีการจัดทำแบบสำรวจเพื่อการจัดเก็บข้อมูล นอกจากนั้นแกนนำยังมีประสิทธิภาพ ทั้งแกนนำอาสา แกนนำที่ทำงานอย่างต่อเนื่อง และคณะทำงานที่ถูกคัดเลือกจากเครือข่ายต่างๆ ที่มีความเข้มแข็งและมีความสามารถในการจัดการ

สำหรับปัจจัยภายนอกนั้นมาจากทั้งภาครัฐซึ่งได้แก่ องค์การบริหารส่วนท้องถิ่นที่ได้รับความร่วมมือจากอบต.องค์การบริหารส่วนท้องถิ่น (กำนัน) สำนักงานส่งเสริมและสนับสนุนวิชาการ (สสว.) ที่เข้ามาทำวิจัยให้แก่ชุมชน สสส. ที่ให้การสนับสนุนงบประมาณ วิทยาลัยการจัดการทางสังคมที่เข้ามาช่วยเป็นที่เล็งในเรื่องการทำการจัดเก็บข้อมูล เป็นกระบวนการจัดการความรู้ และนำชุดความรู้เหล่านี้ไปเผยแพร่ และเพิ่มเติมในหลักสูตรการเรียนการสอน และสุดท้ายที่ขาดไม่ได้ คือ SIF ที่เข้ามาสนับสนุนงบประมาณในการจัดตั้งศูนย์ศิลป์สื่อบางสระเก้า ทำให้ชาวบ้านได้ฟื้นฟูปัญญาดังเดิมขึ้นมาอีกครั้ง และใช้เงินทุนในการซื้อเสื่อกกของชาวบ้านมาและเป็นการประกันราคากับพ่อค้าคนกลางอีกด้วย

ในด้านเงื่อนไขที่อาจส่งผลให้การทำงานของกลุ่มไม่เป็นไปตามเป้าหมายนั้น เป็นเงื่อนไขที่เกิดขึ้นจากกลุ่มองค์กรภายนอก กล่าวคือ ในด้านนโยบายของภาครัฐ ซึ่งผู้เข้าร่วมเวทีสะท้อนให้เราฟังว่า นโยบายของภาครัฐที่ถูกสร้างขึ้นนั้นเป็นนโยบายที่ดี มีประโยชน์แก่ชุมชน แต่นโยบายมีปัญหาในเรื่องการพัฒนาแบบ Top-down จากบนลงล่าง โดยที่ภาครัฐเป็นคนกำหนดรูปแบบหรือวางกรอบให้ภาคประชาชนหรือชุมชนทำ

ในขณะเดียวกัน กลับพบว่า นโยบายบางส่วนไม่สอดคล้องกับความเป็นจริง บางส่วนต้องใช้ระยะเวลาในการดำเนินการที่ยาวนาน และชาวบ้านบางส่วนไม่ค่อยยอมรับการทำงาน ด้วยความคิดที่ว่า ไม่ต้องทำเดี๋ยวก็ได้เงิน เงื่อนไขอีกประการหนึ่งที่ส่งผลให้เกิดปัญหาในการดำเนินงาน นั่นคือ สื่อ ที่เข้ามามีบทบาทกับชีวิตประจำวันของชาวบ้านมากที่สุด โดยเฉพาะคนในชุมชนบางสระเก้าที่สื่อยังเข้ามามีอิทธิพลกับชาวบ้าน ทั้งในเรื่องการสร้างความสัมพันธ์ อิทธิพลการบริโภค อีกทั้งสื่อโฆษณายังทำให้ชาวบ้านกลายเป็นผู้บริโภควัตถุนิยมอีกด้วย

การเชื่อมโยงการบูรณาการด้านการพัฒนาสังคมและส่งเสริมสวัสดิการเพิ่มเติมขึ้น เครือข่ายตำบลบางสระเก้า ต้องการให้มีการเชื่อมโยงเครือข่ายระหว่างภาครัฐ องค์กรบริหารส่วนท้องถิ่น องค์กรบริหารส่วนตำบล และชาวบ้านในชุมชนให้มีความชัดเจนมากกว่านี้ การทำงานที่เกิดขึ้นดังที่ผ่านมา ชาวบ้านมีความพอใจ แต่ก็เกิดความคาดหวังว่า ภาครัฐจะมีความเข้าใจในการดำเนินการ เข้ามาสนับสนุน และเป็นพี่เลี้ยงในกิจกรรมที่เกิดขึ้นดังกล่าวด้วย โดยคนในชุมชนคาดหวังว่า การพัฒนาตนเองของชุมชนจะเกิดจากความสามัคคีของทุกคนในหน่วยงานไม่ใช่เฉพาะคนในชุมชนเท่านั้น แต่เป็นความสามัคคีที่เกิดขึ้นจากทุกฝ่ายที่เข้ามาร่วมดำเนินการ โดยอาศัยการเชื่อมโยงโดยการสื่อสารพูดคุยเป็นเครื่องมือหลักในการทำงาน และสุดท้ายก็จะเกิดการบูรณาการร่วมกันระหว่างทุกภาคส่วน โดยมีเป้าหมายเพื่อการพัฒนาสังคมและส่งเสริมสวัสดิการให้เกิดขึ้นแก่ชุมชน

ในการบูรณาการดังกล่าวชาวบ้านต้องได้รับการหนุนเสริม ดังนี้ คือ

การหนุนเสริมของสื่อภาคประชาชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ สื่อของภาคประชาชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ควรมีรูปแบบไปในทิศทางเดียวกันกับการพัฒนาในแต่ละพื้นที่ เพราะในปัจจุบันนี้สื่อมีบทบาทกับวิถีชีวิตของคนในชุมชนเป็นอย่างมาก ในประเด็นของการหนุนเสริมก็อยากให้สื่อเน้นในเรื่องรูปแบบการใช้ชีวิตที่พอเพียง เมื่อสื่อมีอิทธิพลมาก ก็อยากให้สื่อเป็นจุดที่กระตุ้นให้เกิดการเปลี่ยนแปลงและสร้างจิตสำนึกให้เกิดขึ้นกับชุมชน และอยากให้ภาคประชาชนเข้าไปมีบทบาทในสื่อมากขึ้น และไม่อยากให้สื่อหรือภาคประชาชนถูกปิดกั้น

การหนุนเสริมจากเจ้าหน้าที่ภาครัฐ ต้องปรับเปลี่ยนรูปแบบจากการปราบปราม เมื่อทำผิดกฎหมาย มาเป็นการปรับรูปแบบโดยใช้กิจกรรมบำเพ็ญประโยชน์ หรือเพื่อสังคมอื่นๆ มาใช้ในการขัดเกลาจิตใจ และมีการเชื่อมต่อกับภาคส่วนอื่นๆ

การเข้ามาหนุนเสริมกลุ่มนักเรียน นักศึกษา ต้องเสริมเรื่องการเรียนรู้ ภูมิปัญญา ในสังคมทุกวันนี้หลักสูตรการเรียนการสอน เกิดขึ้นเพื่อตอบสนองโลก ในระบบทุนนิยมมากเกินไป โดยลืมนึกที่จะเพิ่มหลักสูตรการเรียนรู้ที่ทำให้นักเรียน นักศึกษาพึ่งพาตนเองได้ จึงอยากให้หนุนเสริมเรื่องการเรียนรู้เหล่านี้ลงไป

การเข้ามาหนุนเสริมทุนบุคคล เป็นหัวใจสำคัญของการพัฒนา อยากให้เน้น การหนุนเสริมทั้งในด้านความรู้ การสร้างความตระหนักถึงความสำคัญของการพัฒนา โดยการพัฒนาจะต้องเกิดขึ้นโดยใช้บุคคลเป็นกลไก ดังนั้น การสร้างการเรียนรู้ที่ตัวบุคคลเพื่อให้กลายเป็นทุนบุคคลที่สำคัญจึงเป็นหัวใจที่สำคัญที่สุด

เรียบเรียงโดย ปัจฉิมา พบพืช

1. นายพรชัย นาคแล	ผู้ใหญ่บ้าน	
2. นายวันชัย นาคแล	ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน	
3. นายเอื้อน จิวสันตียะ	สมาชิก อบต.	084-5619494
4. นายวิษณุ โนจิตต์	ผู้ช่วยวิเคราะห์แผน	087-9305457
5. นายอิทธิพล ศิริมงคล	พมจ.ปราจีนบุรี	085-8794933
6. นายไผ่ยศ โนจิตต์	รองนายก อบต.	087-1425324

นายไชยยศ โนจิตต์ รองนายก อบต.
32 ม.7 ตำบลทุ่งโพธิ์ อำเภอนาดี จังหวัดปราจีนบุรี 25220

กองทุนสวัสดิการตำบลทุ่งโพธิ์
อำเภอนาดี จังหวัดปราจีนบุรี

กองทุนสวัสดิการ ตำบลทุ่งโพธิ์เป็นผลมาจากการทำแผนแม่บทชุมชนตำบล
ทุ่งโพธิ์ เมื่อประมาณปี พ.ศ.2548 มาจากได้รับทราบข้อมูลของพื้นที่ตำบลบูรพาภรณ์
ว่ามีวิทยากรที่ได้รับการอบรมจากสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชนมาอบรมในเรื่องของ
การทำแผนแม่บทชุมชนที่สามารถนำมาแก้ไขปัญหาความยากจนได้ ก็เลยเกิดความ
สนใจและรับการอบรมเพื่อกลับมาปฏิบัติและได้รับแรงบันดาลใจมาจากพระราช
ดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวในเรื่องเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งในแผนแม่บท
ได้มีกระบวนการขั้นตอน 10 ขั้นตอนที่ทำให้คนตำบลทุ่งโพธิ์หันมาพึ่งพาตนเอง
ขจัดปัญหาความยากจนและทำให้มีชีวิตที่ดีขึ้น โดยมีกรอบยุทธศาสตร์ใหญ่ๆ
ได้กล่าวไว้ว่า

1. การพัฒนาคน คือต้องทำให้คนเรียนรู้เท่าทันหรือเรียกว่าเป็นยุทธศาสตร์ พลิกฟื้นวิถีของชุมชน

2. พัฒนาอาชีพ โดยใช้กิจกรรมลดรายจ่ายและเพิ่มรายได้ให้กับครอบครัว และชุมชนตำบลทุ่งโพธิ์

3. พื้นฟูทรัพยากร ตำบลทุ่งโพธิ์เป็นพื้นที่อยู่บนพื้นที่ต้นน้ำแต่มีการใช้ สารเคมีในการทำเกษตรกรรมเป็นอย่างมากทำให้กุ้งหอยปูปลาที่อยู่ในลำธารได้รับ ผลกระทบจนตายหมด อีกทั้งยังไปทำคนอื่นเดือนร้อนเพิ่ม เพราะฉะนั้นจะฟื้นฟู ทรัพยากรโดยการใช้เกษตรอินทรีย์ ลดการใช้สารเคมี

4. พื้นฟูในเรื่องของคุณธรรม ตั้งเป็นศูนย์คุณธรรมระดับตำบลขึ้นมา ซึ่งในตอนนี้ก็เริ่มดำเนินการขึ้นมาบ้างแล้วเป็นกระบวนการที่จะให้ทั้ง 3 สถาบัน บ้าน วัด โรงเรียน ได้ใกล้ชิดกันมากขึ้น

5. พื้นฟูวิถีภูมิปัญญาดั้งเดิม ภูมิปัญหาชาวบ้าน โดยใช้เครื่องมือที่สำคัญ คือสภากาชาดธรรมตำบล อันนี้เป็นเครื่องมือสำคัญที่พื้นฟูภูมิปัญญาทั้งหมด

จากยุทธศาสตร์ดังกล่าวทำให้มองเห็นว่าชาวบ้านตำบลทุ่งโพธิ์ที่เป็น เกษตรกรกว่า 65% ไม่มีระบบสวัสดิการของตนเอง อีก 2-5% มีอาชีพรับราชการ ก็จะมีระบบสวัสดิการของราชการ และอีก 10% ทำงานอยู่ในระบบเอกชนก็จะมี ระบบประกันสังคม แต่นอกเหนือจากทั้งสองอาชีพได้แก่ค้าขายกับเกษตรจะไม่มี ระบบสวัสดิการของตนเอง เพราะฉะนั้นสิ่งที่จะต้องทำในแผนคือต้องจัดระบบ สวัสดิการของชุมชนให้กับเกษตรกร

จากจุดนี้เอง ทำให้แกนนำที่อยากจะทำให้ชุมชนตำบลทุ่งโพธิ์ดีขึ้นก็ได้เข้า มาโดยมีแกนนำที่เป็นฝ่ายปกครองส่วนหนึ่ง แกนนำภาคประชาชนส่วนหนึ่งเข้ามา ทำงานร่วมกันโดยมีหน้าที่นำองค์ความรู้จากทุกที่ซึ่งอาจจะเรียนรู้จากพื้นที่ใกล้เคียง หรือสื่อต่างๆ นำมาขยายผลให้กับชุมชน มาจากการอ่านหนังสือพิมพ์บ้างแล้ว นำมาบอกกล่าวให้กับชาวบ้านต่อ อาจจะมีการเปิดเวทีระดับเล็กเพื่อพูดคุยแลกเปลี่ยนกัน พอานานๆ เข้าก็กลายเป็นการตกผลึกของความรู้จึงเกิดมาเป็นองค์ความรู้ ชุดหนึ่งซึ่งอาจจะเป็นการที่รู้จริงบ้างไม่จริงบ้างแต่ก็ได้ผลักดันให้เกิดขึ้นจาก

กระบวนการของภาคประชาชนเอง จนกำเนิดเป็นรูปแบบของสวัสดิการตำบล ห่วงโพร้มีการจดทะเบียนเมื่อวันที่ 9 มกราคม 2552 โดยมีแนวความคิดที่จะทำสวัสดิการออมวันละบาท มีปรัชญาคือ ออมเพื่อให้ มีหลักกฎหมายของสวัสดิการชุมชนดัดแปลงมาจากตำบลโพธิ์งามซึ่งเป็นพื้นที่ต้นแบบ มีการแบ่งประเภทของสวัสดิการออกเป็น 8 ประเภท ได้แก่ สวัสดิการแรกเกิด สวัสดิการคลอดบุตร สวัสดิการรักษายาบาล สวัสดิการผู้เสียชีวิต สวัสดิการทุนการศึกษา สวัสดิการกั๊ยมเพื่ออาชีพ สวัสดิการคนพิการ และสวัสดิการป่วยอินทรีย์ และในอนาคตจะเพิ่มเป็นสวัสดิการโรงสีชุมชน และน้ำ ซึ่งรูปแบบของสวัสดิการทั้งหมดต้องการที่จะให้ครอบคลุมในเรื่องของการกินการอยู่ในชุมชนทั้งหมด

หลักในการบริหารงานของสวัสดิการจะมีการคัดเลือกคณะกรรมการที่เข้ามาทำงานมาจาก 7 หมู่บ้านโดยมีหมู่บ้านละ 1 คน อาจจะขึ้นอยู่กับจำนวนของสมาชิกในหมู่บ้านนั้นว่ามีจำนวนมากน้อยเท่าใด ถ้ามีจำนวนสมาชิกมากก็ต้องมีคณะกรรมการเพิ่มขึ้นเพื่อการดูแลให้ทั่วถึงมีวาระในการดำรงตำแหน่ง 2 ปี เมื่อได้คณะกรรมการจาก 7 หมู่บ้านก็จะเข้าสู่การเลือกตั้งประธานและตำแหน่งอื่นๆ ซึ่งแกนนำที่ได้เริ่มต้นในการทำเป็นแกนนำที่ได้รับความศรัทธาจากชาวบ้านเป็นอย่างมาก ทำให้เกิดการยอมรับและชาวบ้านเองก็ให้ความสำคัญในเรื่องของการพึ่งพาตนเองการดำเนินงานจึงเป็นไปได้ด้วยดี แต่ก็อาจจะมีปัญหาในช่วงเริ่มต้นของการทำงานซึ่งเกิดมาจากชาวบ้านบางส่วนและหน่วยงานภาครัฐยังไม่เข้าใจถึงแนวทางการทำงานของกองทุน ไม่มีการสนับสนุนให้กองทุน ขาดการประชาสัมพันธ์ให้กับชาวบ้านได้รับทราบ และแกนนำที่ได้เริ่มต้นบางคนก็ถอยออกไป แต่ปัจจุบันเมื่อกองทุนเติบโตมีหน่วยงานที่มหาชนเสริมมากขึ้นทำให้การดำเนินงานสามารถดำเนินต่อไปได้อย่างลุล่วง

กรณีการจ่ายสวัสดิการให้กับชุมชนได้มีการตั้งกฎระเบียบดังต่อไปนี้

1. สวัสดิการคลอดบุตร ทางสวัสดิการได้เล็งเห็นว่าอยากให้เด็กมีการออมตั้งแต่เด็ก ทางกองทุนจะสนับสนุนให้เป็นเงินขวัญถุง 500 บาท และก็จะมอบให้แม่อีก 500 บาทเป็นค่าบำรุง และขณะที่อยู่โรงพยาบาลก็จะให้คืนละ 100 บาท

2. สวัสดิการคนเจ็บ ในส่วนของภาคประชาชนนั้นก็จะมีบัตรทองเป็นสวัสดิการจากรัฐบาลช่วย แต่ทางกองทุนก็จะเสริมในเรื่องของเจ็บป่วยนอนรักษาตัวจะให้คืนละ 100 บาท ในช่วงเริ่มต้นกองทุนยังไม่เติบโตจะให้อยู่ได้ 10 คืนต่อปี ซึ่งเงินที่ให้ตรงนี้จะเป็นการชดเชยค่าที่ต้องหยุดทำงาน และในตอนนี้ทางชุมชนได้มีรถตู้ที่จะอำนวยความสะดวกให้กับคนเจ็บในชุมชนเพิ่มซึ่งได้รับมาจากคนที่มิจิตสาธารณะมาช่วยสนับสนุนเรื่องงบประมาณ

3. สวัสดิการคนแก่ ต้องเป็นสมาชิกมีอายุอย่างน้อย 15 ปี บุคคลต้องมีอายุครบ 60 ปี ถึงจะให้เงินบำนาญเดือนละ 300 บาทช่วยเหลือตลอดจนเสียชีวิต

4. สวัสดิการผู้เสียชีวิต ต้องเป็นสมาชิกมีอายุครบ 1 ปีจึงจะจ่ายให้ 10,000 บาท พร้อมเป็นเจ้าภาพ สวดพระอภิธรรม แต่ถ้าเป็นสมาชิกครบ 181 วันจะเป็นเจ้าภาพให้หนึ่งคืน มีพวงหรีดให้ แล้วเงินที่ฝากกองทุนก็จะคืนให้ญาติ

5. สวัสดิการยืม สามารถยืมโดยไม่ต้องมีดอกเบี้ยแต่จะกำหนดวันใช้คืนแล้วแต่การตกลงของคณะกรรมการ

6. ป่วยอินทรีย์ชีวภาพ ราคาขายของป่วยแต่ละกระสอบจะหักเงิน 5 บาทเข้ากองทุนกลาง

เมื่อรวบรวมเงินเก็บออมวันละบาทในแต่ละเดือน ทุกสิ้นเดือนก็จะให้ประธานนำไปฝากที่ธนาคาร และมีเหรียญ ผู้ช่วยเหรียญเป็นฝ่ายหน้าที่ในการจัดการเรื่องเงิน

ก้าวต่อไปในข้างหน้าสู่เชิงรุกอีกขั้น คือแผนพัฒนาตำบลไม่ได้มาจากฝ่ายบริหารอย่างเดียว จะมาจากกลุ่มองค์กรทั้งหมด เรียกว่าเป็นการบูรณาการกับทุกฝ่ายและก็จะขยายพื้นที่ไปรอบข้าง พร้อมกับพัฒนาเรื่องของสื่อ และปัจจัยที่จะทำให้กองทุนขยายการทำงานต้องขึ้นอยู่กับการสนับสนุนของฝ่ายรัฐบาลในส่วนหนึ่งซึ่งอาจจะสนับสนุนในเรื่องของงบประมาณ ซึ่งในส่วนนี้ทางรัฐเองก็ต้องมองให้ถูกจังหวะและทางชุมชนเองก็ต้องสร้างความเข้าใจเป็นอย่างดีเสียก่อน เพราะถ้าเมื่อเงินเข้ามาไม่ถูกจังหวะก็อาจจะทำให้ชุมชนเกิดอุปสรรคในการทำงานได้ และ

นอกเหนือจากการสนับสนุนเรื่องงบประมาณ ทางชุมชนอยากให้รัฐให้โอกาสทาง
กองทุนชุมชนมีส่วนในการจัดระบบบ้านาญให้กับราชการ เพื่อที่จะเป็นการขยาย
โอกาสให้กับกองทุนเพื่อเข้าไปในส่วนของระบบราชการมากขึ้น และสิ่งที่ชุมชน
ตำบลทุ่งโพธิ์ต้องการที่แก้ไขต่อไปคือเรื่องของปัญหาหนี้สินของคนในชุมชน เพราะ
ชาวบ้านยังออมไม่ถูกวิธี คือ มีนิสัยการนำเงินมาออมแต่ก็ยังใช้จ่ายเงินในเรื่องเดิมๆ
เช่น ต้มสุรา และต้องแก้ไขในเรื่องของวิถีชีวิตที่ยังแก้ไขไม่ได้ เช่น การจัดงานแต่ง
งานบวช งานศพ ที่มีการใช้จ่ายเงินในเรื่องนี้เป็นอย่างมากสร้างภาวะหนี้ขึ้นอีก

กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรชัยพัฒนา ตำบลทุ่งมหาเจริญ อำเภอดอนจาน จังหวัดสระแก้ว

เรียบเรียงโดย วินิตยา พรสวรรค์

รายชื่อผู้ให้ข้อมูล

1. นางรุ่งนภา ศรีทอง	เหรียญกฐนแม่บ้านเกษตรกร 084-3525344
2. นางสาวราญ พิษนอก	กรรมการ
3. นายคำเคน บุญมี	กรรมการ
4. นางสาววิภาวรรณ เกษนทด	อบต.ทุ่งมหาเจริญ
5. นางสาวชุตติศิริรัตน์ เสงษ์ทรัพย์	อบต.ทุ่งมหาเจริญ 086-1553436
6. นางสาวสุกัญญา บุญศรี	พมจ.สระแก้ว
7. นางสาววันวิสา	น้ำจันทร์เจริญ พมจ.สระแก้ว

ที่อยู่สำหรับการติดต่อ

นางรุ่งนภา ศรีทอง

บ้านเลขที่ 60 หมู่ 13 ตำบลทุ่งมหาเจริญ อำเภอดอนจาน จังหวัดสระแก้ว 27210

กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรชัยพัฒนา ตำบลทุ่งมหาเจริญ อำเภอดอนจาน จังหวัดสระแก้ว

กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรชัยพัฒนา ตำบลทุ่งมหาเจริญ อำเภอดอนจาน จังหวัดสระแก้ว เกิดขึ้นมาจากช่วงที่เศรษฐกิจตกต่ำ ผลผลิตทางการเกษตรที่ชาวบ้านทำมาตลอดทั้งปีขาย ไม่ได้ราคา ทำให้ชาวบ้านละทิ้งจากอาชีพเดิมเข้าไปทำงานทำในกรุงเทพมหานคร

ด้วยเหตุนี้ ในปี พ.ศ.2537 จึงมีการรวมตัวขึ้นจากคน 30 คน โดยมีประธาน คือ นางมุต ชื่อสัตย์ เป็นคนริเริ่มและจัดตั้งกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรชัยพัฒนาขึ้นมา จากนั้นก็ได้มาเป็นสหกรณ์ การชัยพัฒนา จำกัด ได้รับการอุปถัมภ์จากหลวงพ่อดาว จิตตถาวโร วัดปทุมวนาราม กรุงเทพมหานคร

เริ่มแรกนั้นทางกลุ่มได้คิดหาวิธีมีการระดมความคิดเห็นเพื่อหาทางออกในเรื่องรายได้ของคนในชุมชน ได้ไปศึกษาดูงานจากที่ต่างๆ ช่วงแรกทางกลุ่มได้คิดทำสิ่งประดิษฐ์จากสิ่งที่มีอยู่ในชุมชน นั่นก็คือการทำของชำร่วยจากฟางข้าว โดยนำฟางเข้ามาทำเป็นรังนก ทำได้เพียงระยะหนึ่งทางกลุ่มเห็นว่าไม่สามารถที่ทำให้กลุ่มช่วยเหลือตัวเองได้และจากการแนะนำของกรมป่าไม้ ทำให้ป่ามุดซึ่งเป็นประธานกลุ่มได้เข้ารับการฝึกอบรม ด้านจักสานไม้ไผ่หุ้มเซรามิก ณ มหาวิทยาลัยบูรพา จังหวัดชลบุรี โดยมีคุณยายปราณี บริบูรณ์ เป็นวิทยากรถ่ายทอดความรู้ในการจักสานไม้ไผ่หุ้มเซรามิก

จากนั้นได้รวบรวมสมาชิกได้ 18 คน ทำการฝึกสอนให้กับคนในกลุ่ม ต่อมาได้รับการสนับสนุนและนำเสนอส่งเสริมจากหน่วยงานของรัฐตามโครงการนโยบายเศรษฐกิจชุมชนพึ่งตนเอง และคณะกรรมการพัฒนาการประจำตำบล ตลอดจนผู้นำชุมชน และชาวบ้านช่วยพัฒนา โดยใช้วิธีการรวมกลุ่มการประชาคม จัดตั้งกลุ่มอาชีพของหมู่บ้าน และตกลงร่วมกันที่จะจัดตั้งกลุ่มจักสานไม้ไผ่หุ้มเซรามิก ซึ่งเป็นงานศิลปหัตถกรรมที่สามารถทำรายได้ให้กับกลุ่มได้เป็นอย่างดี

สำหรับไม้ไผ่ที่ทางกลุ่มได้นำมาจักสานนั้นเป็นไม้ไผ่สีนวลที่รับมาจากอำเภอพนัสนิคม และจากจังหวัดตราด ทางกลุ่มเคยได้รับงบประมาณสนับสนุนจากกรมป่าไม้ให้นำมาลงทุนในการปลูกไม้ไผ่เอง แต่ทำไมไม่สำเร็จเพราะดินที่วังน้ำเย็นไม่สามารถที่จะปลูกไม้สีนวลได้ ส่วนเซรามิกนั้นทางกลุ่มได้รับมาจากที่โรงเกลือ สินค้าที่ทางกลุ่มที่ได้ทำและวางจำหน่ายครั้งแรกเป็นจักสานไม้ไผ่หุ้มขวดน้ำหอม

นอกเหนือจากการห่อหุ้มเครื่องเซรามิกแล้ว ยังดัดแปลงเป็นเครื่องแก้ว ไม้ ซึ่งเป็น แจกัน ชุดน้ำชา ขวด แก้วไวน์ ตะเกียบ ช้อน ปากกา เป็นต้น ซึ่งเป็นผลงานที่เป็นงานหัตถกรรมที่ประณีตสวยงาม โดยชิ้นงานที่ทำในช่วงแรกทางกลุ่มขายในราคาเพียงชิ้นละ 80 บาท แต่ปัจจุบันขายได้ถึงชิ้นละ 25,000 บาท จำหน่ายสินค้าให้กับผู้สนใจ ทั้งภายในและต่างประเทศ

ปัจจุบันกลายเป็นอาชีพหลักให้กับคนในชุมชนโดยที่จะทำกันตั้งแต่ 14.00 น. -17.00 น. โดยมีค่าจ้างวันละ 150 บาท นอกเหนือช่วงเวลาชั่วโมงละ 25 บาท เมื่อทางกลุ่มเริ่มมีรายได้ก็เกิดการออมทรัพย์ขึ้นในกลุ่ม โดยคิดเป็นหุ้นๆ ละ 10 บาท เมื่อสมาชิกในกลุ่มเดือดร้อนเรื่องเงินก็สามารถมากู้เงินในส่วนนี้ได้ โดยคิดดอกเบี้ยร้อยละ 2 บาท ทุกคนสามารถเข้ามาเป็นสมาชิกของกลุ่มได้โดยไม่มีเงื่อนไข สำหรับคณะกรรมการที่เข้ามาทำงานตรงจุดนี้มาจากการคัดเลือกกันเองในกลุ่ม โดยเลือกจากความเหมาะสมและจากคนที่ทางกลุ่มไว้วางใจจะสามารถบริหารงานให้กลุ่มประสบความสำเร็จได้

แรงบันดาลใจที่ทำให้การทำงานจักสานไม้ไผ่หุ้มเซรามิคประสบผลสำเร็จนั้นมาจากประธานของกลุ่มที่เข้มแข็งนั่นก็คือนางมุด ชื่อสัตย์ ซึ่งไม่เคยทอดทิ้งอุปสรรคหรือปัญหาต่างๆ ที่เข้ามา นอกจากนั้นยังคอยให้กำลังใจแก่สมาชิกในกลุ่มเสมอ คอยเป็นคนผลักดันกลุ่มในด้านต่างๆ เป็นตัวอย่างที่ดีแก่สมาชิกในกลุ่ม ทำให้สมาชิกในกลุ่มมีแรงและกำลังใจที่จะทำและต่อสู้ไปด้วยกัน

สำหรับอุปสรรคหรือปัญหาที่ทำให้การทำงานเกิดความไม่คล่องตัวเกิดจากบางช่วงที่ขาดเงินทุนหมุนเวียนซึ่งปัญหานี้ส่วนใหญ่มาจากการสั่งสินค้าของลูกค้า รายใหญ่ที่สั่งสินค้าไว้แต่ไม่มารับตามกำหนด ทำให้สินค้าที่ทำออกมาตักค้างและทางกลุ่มต้องยอมขายในราคาต่ำกว่าทุน ทำให้เงินที่จะนำมาหมุนเวียนตรงนี้ขาดไป และในเรื่องของวัสดุอุปกรณ์ รวมไปถึงเครื่องจักร ที่ได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานต่างๆ ซึ่งทางกลุ่มไม่สามารถนำมาใช้กับงานจักสานที่ทำได้ด้วยเหตุนี้ทำให้ทางกลุ่มจึงจำเป็นต้องทิ้งสิ่งเหล่านั้นไว้โดยไม่สามารถใช้ประโยชน์ได้

นอกจากนี้ ยังมีเรื่องของความสามัคคี ความไม่เข้าใจกัน เพราะงานจักสานเป็นงานละเอียด เมื่อมีเรื่องของอารมณ์เข้ามาเกี่ยวข้องก็จะไม่สามารถผลิตชิ้นงานออกมาได้ แต่ทางกลุ่มก็มองว่าปัญหาเหล่านี้เป็นเพียงเรื่องเล็กน้อย ที่เกิดขึ้นจากการการทำงานเท่านั้น ตลอดระยะเวลากว่า 15 ปีที่ผ่านมาก็เป็นเครื่องพิสูจน์แล้วว่าไม่ว่าจะมีปัญหาอะไรเกิดขึ้น แต่ถ้าเราอดทน แล้วลงมือทำไปพร้อมๆ กัน เรียนรู้กับปัญหาที่เกิดขึ้นและแก้ไขไปพร้อมกันเพียงเท่านี้ก็จะทำให้การทำงานประสบความสำเร็จได้

ความสำเร็จทั้งหมดที่เกิดขึ้นนอกจากความร่วมมือร่วมใจของคนในชุมชนที่จะช่วยกันแก้ไขปัญหที่เกิดขึ้นแล้วยังมีหน่วยงานอื่นๆ ที่เข้ามาช่วยเหลือ เช่น กรมป่าไม้ที่เข้ามาสนับสนุนในเรื่องของงบประมาณรวมถึงคำแนะนำและความรู้ต่างๆ ที่มีให้กับชาวบ้าน พอช.และอบต.ที่ช่วยในเรื่องของงบประมาณและหาตลาดสินค้าสหกรณ์การเกษตรที่ช่วยในเรื่องของการการวางแผนงบประมาณการทำบัญชีกระทรวงพาณิชย์ช่วยในเรื่องของการหาตลาดจากภายในและนอกประเทศให้รวมไปถึงหน่วยงานอื่นๆ อีกหลายหน่วยงานที่เข้ามาช่วยเหลือให้การสนับสนุนจนทำให้กลุ่มสามารถมาถึงจุดนี้ได้

ปัจจุบันการทำจักสานไม้ไผ่หุ้มเซรามิกของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรชัยพัฒนาได้รับเงินสนับสนุนจากหน่วยงานราชการในการพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการกลุ่มและการประชาสัมพันธ์ รวมทั้งลูกค้าที่พบเห็นจากสื่อทีวีได้แนะนำให้มีการจักสานไม้ไผ่หุ้มเซรามิกรูปแบบต่างๆ ที่เป็นที่ต้องการของตลาด และทุกปีทางอำเภอวังน้ำเย็นจะมีการจัดงานเพื่อให้กลุ่มต่างๆ นำสินค้าและผลิตภัณฑ์ที่ผลิตได้ในชุมชนออกมาแสดงผลงาน ด้วยเหตุนี้เองทำให้ชุมชนจากภายนอกสนใจและเข้ามาศึกษาเป็นจำนวนมาก นอกจากนั้นทางกลุ่มยังได้มีการขยายเครือข่ายโดยการไปสอนเด็กๆ ตามโรงเรียนต่างๆ และชุมชนใกล้เคียงอีกด้วย

ทางกลุ่มยอมรับว่าการเข้ามามีส่วนร่วมของภาครัฐ ภาคเอกชนหรือแม้แต่สถาบันการศึกษา ที่เข้ามาศึกษาดูงานในชุมชนนั้นเป็นสิ่งที่ดีในเรื่องของการสร้างองค์ความรู้ แลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างหน่วยงานเหล่านั้นกับชุมชน รวมถึงในเรื่องของงบประมาณการดำเนินงานที่มาพร้อมกับหน่วยงานต่างๆ ซึ่งเป็นรูปแบบการสนับสนุนในแบบของการหนุนเสริมความต้องการของชุมชนได้เป็นอย่างดี

ไชยธนาการ ตำบลบางกระไชย อำเภอแหลมสิงห์ จังหวัดจันทบุรี

เรียบเรียงโดย นายศุภชัย นามแก้ว

จากปี 2525 กระแสการเลี้ยงกุ้งกุลาดำมาแรง เนื่องด้วยพื้นที่ติดทะเล และปากแม่น้ำ ทำให้บริษัทเอกชนกว้านซื้อพื้นที่เพื่อทำการเลี้ยงกุ้งกุลาดำ รายได้จากการเลี้ยงกุ้งทำให้ชาวบ้านปรับเปลี่ยนพื้นที่เลี้ยงกุ้งบ้าง พื้นที่หัวไร่ปลายนา ป่าชายเลน ถูกปรับเป็นบ่อเลี้ยงกุ้ง “สามเดือนได้ สี่เดือนได้” ก็ขยายบ่อเพิ่ม ลงอุปกรณ์เพิ่ม ได้ง่ายใช้ง่าย ไปไหนใครก็เรียกเสีย หลงตนลืมนำโรคร้าย เข้าสู่ชุมชนบ้างคนได้บ้าน บ้างคนได้รถ ลืมวางแผนสร้างภูมิคุ้มกันให้กับตนเอง สุดท้ายเหลือแต่อุปกรณ์และหนี้สินที่เกิดจากการเลี้ยงกุ้ง” เม็ดเงินส่วนใหญ่ ตกอยู่กับบริษัทห้างร้านขายยาร้านขายอาหารกุ้ง สำหรับชาวบ้านที่เป็นหนี้และมีทุนน้อย หนีไม่พ้นกับการที่ต้องพึ่งทะเล ออกหากุ้งหอยปูปลา แต่ไม่ใช่ว่าอย่างที่ดีคิด กุ้งหอยปู ปลา กลับน้อยลง ข้าวไร่ยังมีเรือประมงจากนอกพื้นที่มาหากินบริเวณ น่านน้ำ

บางชุมชนก็เริ่มมีกระบวนการเรียนรู้จากชุมชนใกล้เคียง แก้ไขปัญหา ด้วยการนำเตาย่างไปวางในทะเลเพื่อให้เป็นที่พักอาศัยของปลาและป้องกันเรือฉกฉวย หลายนคนเริ่มเข้าหาแหล่งทุนในพื้นที่เพื่อกู้เงินมาลงทุนต่อ ด้วยการเลี้ยง ปลาเก๋าในบ่อดิน (บ่อเลี้ยงกุ้งเดิม) ซึ่งลดอัตราการเสี่ยงจากการขาดทุนได้บ้าง เครดิตที่ห้างร้านขายยาขายอาหารเคยมีก็หายไป แหล่งทุนในพื้นที่จึงมีความสำคัญ ไม่น้อยกับการที่ได้ให้ชุมชนนำมาลงทุนในประกอบอาชีพ จากอดีตจนถึงวันนี้ ทำให้ชาวบ้านรวมตัวกันทำให้เกิดไชยธนาการขึ้น โดยการแนะนำของธนาการเพื่อการเกษตรและได้รับการแนะนำจากธนาการบางสระเก้าในการดำเนินการจัดตั้ง

แรงบันดาลใจที่ทำให้โครงการ สืบเนื่องมาจากที่ชาวบ้านในอดีตประสบปัญหา ในด้านการเงินเกี่ยวกับการลงทุนโดยไม่มีความรู้ในการประกอบอาชีพคือทำตามๆ กันซึ่งสิ่งที่ทำนั้นได้เพียงผลระยะสั้นเท่านั้นไม่ยั่งยืนทำให้ชาวบ้านมีแต่ความยากจน และหนี้สินด้วยเหตุนี้จึงทำให้เกิดการรวมกลุ่มกันออมทรัพย์เกิดขึ้นเพื่อแก้ไขปัญหา ของชาวบ้านทั้งยังเพื่อเป็นการสร้างทุนเพื่อจัดสวัสดิการแก่สมาชิกที่มีปัญหาและ ต้องการความช่วยเหลือในด้านต่างๆ

สืบเนื่องมาจากปี 2539-ปี 2543 หน่วยงานรัฐโดยพัฒนาชุมชน จัดตั้งกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต 7 กลุ่มใน 6 หมู่บ้าน

ปี 2541 (5 กันยายน 41) พระอาจารย์มนัส ชันติธรรมโม เจ้าอาวาสวัดโพธิ์ทอง เป็นผู้มาประสานงานกับ พระครูเกษมคุณากร เจ้าอาวาสวัดบางกะไชย ขอเปิดกลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์ที่วัดบางกะไชย เพื่อประโยชน์ของคนในตำบลบางกะไชย พระครูเกษมคุณากร ก็เห็นด้วย จึงเกิดกลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์วัดบางกะไชยขึ้น มีสมาชิกครอบคลุมทั้งตำบล

ปี 2544 จัดตั้งกองทุนหมู่บ้านตามนโยบายของรัฐ 9 หมู่บ้านจากกองทุนที่หลากหลาย การจัดการบริหารก็หลากหลาย กติกาของแต่ละกองทุนก็แตกต่างกันออกไป โดยส่วนใหญ่สมาชิก 1คน เป็นสมาชิกมากกว่า 1 กองทุนบางรายเป็นสมาชิกถึง 5 กองทุนใหญ่ มุ่งเน้นการออมและให้การสนับสนุนสมาชิกกู้เงินไปประกอบอาชีพ การจัดสรรผลประโยชน์แตกต่างกันไป ตามการเติบโตของกองทุน การเข้าหาแหล่งทุนในพื้นที่หลังจากเกิดวิกฤติทุ้กทุลาต่ำจึงมีมากขึ้น การหมุนหนี้จึงเป็นเทคนิคของสมาชิกที่สังกัดอยู่หลายองค์กร

หลังจากเกิดกองทุนไม่นานแนวความคิดในการจัดตั้งธนาคารหมู่บ้านถูกพูดคุยกันในวงกว้าง รวมถึงข้อมูลข่าวสารเหล่านี้ได้ตกมาถึงชุมชน กำนันมนัส ชาวไชยโดยตำแหน่ง รวมถึงการมีตำแหน่งในกลุ่มองค์กรการเงินอีกหลายตำแหน่ง ซึ่งไม่ผิดกับผู้นำคนอื่น ๆ ที่เรียกกันได้ว่า สวมหมวกหลายใบ มีการประชุมแลกเปลี่ยนเรียนรู้กันหลายครั้งในการหาแนวทางการจัดตั้งสถาบันการเงิน รวมถึงการศึกษา รูปแบบของการจัดตั้งสถาบันการเงินของตำบลบางสระแก้ว สถาบันการเงินชุมชนตำบลบางกะไชยจึงเกิดขึ้นในนาม “ไชยธนาคาร”

เมื่อวันที่ 3 มีนาคม 2549 คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน 9 หมู่บ้าน ได้มีมติให้ร่วมกันก่อตั้งสถาบันการเงินชุมชนขึ้น โดยมีธนาคาร ธกส. และธนาคารบางสระแก้ว ช่วยเป็นพี่เลี้ยง โดยมีมติให้ใช้ชื่อว่า “สถาบันการเงินชุมชนไชยธนาคาร” (สชช.) มีวิสัยทัศน์ หรือคำขวัญว่า “เสริมสร้างเศรษฐกิจ พิชิตความยากจน” เพื่อร่วมเฉลิมพระเกียรติ 60 ปีครองราชย์ มีพิธีเปิดเป็นทางการเมื่อวันที่ 9 มิถุนายน 2549 ที่ทำการตั้งอยู่ที่องค์การบริหารส่วนตำบลบางกะไชย ปัจจุบันมีสมาชิกราว 600 กว่า คน มีทุนหมุนเวียนประมาณ 2 ล้านบาท

ไชยธนาครซึ่งตั้งมาประมาณ3ปีถือว่าเป็นสถาบันการเงินของหมู่บ้านที่ประสบความสำเร็จในขั้นหนึ่งซึ่งมีเงินหมุนเวียนประมาณ 2 ล้านบาทมีสมาชิกกว่า 600 คน ซึ่งความสำเร็จนี้มีปัจจัยมาจาก 2 ปัจจัย คือ

1. ปัจจัยภายใน การจัดการของธนาครและความซื่อสัตย์ของกรรมการเป็นสิ่งที่สำคัญที่สุดไม่เพียงจะทำให้ธนาครดำเนินกิจการด้วยความไม่ยากลำบากแล้วยังจะสร้างความเชื่อมั่นให้กับธนาครอีกด้วย

2. ปัจจัยภายนอก ภาครัฐให้การสนับสนุนไม่ว่าจะเป็นด้านเงินทุนและการให้ความรู้เกี่ยวกับการจัดการกิจการของธนาครเพื่อให้ธนาครมีความสมบูรณ์ที่สุด

ปัจจัยภายใน เกิดจากที่ทางธนาครมีการไปศึกษาดูงานในที่ต่างๆ แล้วนำมาปรับปรุงธนาครของกลุ่มโดยมีกรรมการธนาครรับนโยบายมาปฏิบัติและทุกคนมีความซื่อสัตย์ต่อหน่วยงานของตนทั้งยังปฏิบัติงานด้วยความเสียสละและอดทนนั่นเอง

ปัจจัยภายนอก ได้รับการสนับสนุนการเงินจาก ธกส. ทั้งยังได้รับคำแนะนำการจัดตั้งธนาครตลอดถึงการดำเนินการด้านต่างๆ ไม่ว่าจะเป็น ด้านบัญชี การเงิน และ กฎระเบียบต่างๆ เพื่อควบคุมการดำเนินการของธนาคร

1. ทางภาครัฐไม่ให้การสนับสนุนทางด้านวิชาการและการเงินเพราะปัจจุบันนี้ทางธนาครยังไม่มีความรู้ความเข้าใจในการจัดการเกี่ยวกับการเงินและบริการเท่าที่ควร

2. สมาชิกของธนาครไม่ปฏิบัติตามกำระเบียบข้อบังคับของธนาครเกี่ยวกับการกู้แล้วส่งไม่ตรงตามที่กำหนด

ในการจัดการของกลุ่มนี้มีนโยบายเพื่อนำผลกำไรไปจัดเป็นสวัสดิการต่างๆ ให้สมาชิกให้ควบคุมทุกด้านเพื่อเป็นการดูแลสมาชิกทุกคนอย่างทั่วถึงทั้งยังมีแผนงานที่จะขยายขอบข่ายของธนาครในระดับอำเภอ จังหวัดและภาคต่อไปเพื่อให้ภาคีการร่วมมือขยายวงกว้างขึ้น

ทางไชยธนาครต้องการให้ทางราชการไม่ว่าจะเป็น พัฒนาสังคมจังหวัด อบต.เข้ามาดูแลเรื่องการจัดการและสนับสนุนงบประมาณบางส่วนเพื่อจะทำให้

ในขั้นแรกชาวบ้านเห็นร่วมกันว่า ควรจัดตั้งศูนย์สาธิตการตลาด (ร้านค้าชุมชน) ขึ้นมาก่อน แล้วจึงผลักดันนโยบายอื่นตามมา โดยมีความต้องการที่จะนำผลกำไรจากการขายสินค้ามาจัดตั้งเป็นกองทุนพัฒนาหมู่บ้าน ด้วยเหตุผลที่เห็นร่วมกันว่างบประมาณจากภาครัฐมีจำกัด ชับซ้อนหลายขั้นตอนไม่ทันต่อความต้องการ

การดำเนินกิจกรรมร้านค้าชุมชนได้เติบโตขึ้นทุกคนในชุมชนให้ความสนใจ กิจกรรมร้านค้าชุมชน ชาวบ้านเกิดความรู้สึกเป็นเจ้าของร้านค้าร่วม ผลกำไรที่เกิดขึ้นจากร้านค้าจึงทำให้ชุมชนมีงบประมาณในการพัฒนาชุมชนเป็นของตัวเอง หรือชื่อที่เรียกว่า “กองทุนพัฒนาบ้านจำรุง” สิ่งที่เกิดขึ้นภายหลังความสำเร็จของกิจกรรมร้านค้าชุมชน ชาวบ้านได้เกิดประสบการณ์การทำงานร่วมกัน มีการเรียนรู้ งานพัฒนาต่อยอดกิจกรรมต่างๆ ซึ่งสอดคล้องกับวิถีชีวิตที่ดำรงอยู่จนครอบคลุมในทุกมิติ ทั้งสังคม เศรษฐกิจ สิ่งแวดล้อม และคน กิจกรรมต่างๆ ที่เกิดขึ้นในบ้านจำรุง จึงมีที่มาจากการร่วมมือ ร่วมใจกันทำงาน มองเห็นประโยชน์ส่วนรวม เป็นสำคัญ จนสามารถทำให้เป็นชุมชนเข้มแข็งได้ในปัจจุบัน เป็นที่ยอมรับในแวดวงนักพัฒนา และเป็นต้นแบบให้กับชุมชนอื่นๆ ที่เข้ามาเยี่ยมชม ศึกษางานดูกิจกรรมต่างๆ เพื่อนำไปเป็นแนวทางในการดำเนินงานของกลุ่มองค์กรของตนต่อไป

ในอดีตก่อนปี พ.ศ.2529 ซึ่งเป็นจุดเริ่มต้นในการทำกิจกรรมร่วมกันของชาวบ้านอย่างเป็นรูปธรรมนั้น สภาพความเป็นอยู่ภายในชุมชนเริ่มเปลี่ยนไป ผู้คนเริ่มอพยพออกไปเป็นแรงงานนอกพื้นที่ การทำมาหากินเน้นเรื่องเงินเป็นหลักขาดการช่วยเหลือเกื้อกูลซึ่งกันและกัน ชาวบ้านขาดการรวมตัว ในส่วนของการพัฒนาจากภาครัฐซึ่งถือเป็นกลไกสำคัญในการขับเคลื่อนกิจกรรมการพัฒนาต่างๆ ก็มีความซับซ้อน หลายขั้นตอนกว่าจะไต่งบประมาณสนับสนุนกิจกรรมการพัฒนาเหล่านั้นก็ไม่ทันกาล เมื่อมีนโยบายสุขภาพดีถ้วนหน้าเข้ามาจึงถือเป็นโอกาสในการสร้างการรวมตัว และเริ่มต้นทำงานร่วมกันอีกครั้ง โดยอาศัยพื้นฐานวิถีชีวิตที่เคยอยู่ร่วมกันแบบเครือญาติ มีวิถีชีวิตแบบชาวสวนเป็นพลังสำคัญในการขับเคลื่อนกิจกรรมงานพัฒนาที่เกิดขึ้น

จากสภาพปัญหาและการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นจึงทำให้ชาวบ้านได้ร่วมกัน ประชุม ปรีกษา วางแผนการทำงาน จนสามารถดำเนินกิจกรรมการพัฒนาต่างๆ

สำเร็จเป็นผลงานด้วยกิจกรรมที่หลากหลาย โดยมุ่งพัฒนา คน ดิน น้ำ ป่า ให้สามารถอยู่ร่วมกันกันอย่างเกื้อกูลและยั่งยืน ผลของงานพัฒนาดังกล่าว ยังเป็นการสร้างความเข้มแข็งแก่ชุมชนได้กระทั่งปัจจุบัน ดังนั้นความสำเร็จที่เกิดขึ้น เหล่านี้หากย้อนกลับ去看ที่จุดเริ่มต้นว่ามีอะไรเป็นแรงบันดาลใจสำคัญเราจึง สามารถสรุปได้ดังนี้คือ

1. สภาพการเปลี่ยนแปลงภายในชุมชน ชาวบ้านต่างคนต่างอยู่มากขึ้น ประเพณี วัฒนธรรมต่างๆ ขาดการสืบทอด เกิดการเคลื่อนย้ายแรงงานสู่พื้นที่ ภายนอก เป็นผลให้ชุมชนขาดแรงงานในการทำงาน ความเป็นชุมชนที่เคยอยู่ ร่วมกันจึงอ่อนแอลง

2. สภาพการเปลี่ยนแปลงจากสังคมภายนอก การพัฒนาทางด้าน เทคโนโลยีที่ทันสมัยได้ส่งผลให้สภาพความเป็นอยู่ของชาวบ้านต้องเร่งวิถีความเป็น อยู่ให้เร็วขึ้นเท่าทันกับการเปลี่ยนแปลงของสังคมภายนอก กระแสของวัตถุได้ หลั่งไหลเข้ามาในหมู่บ้าน เครื่องใช้ไฟฟ้า เครื่องอำนวยความสะดวกต่างๆ เช่น รถไถนา ตู้เย็น โทรทัศน์ หม้อหุง เป็นต้น ได้เข้ามาเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตที่เคย เป็นอยู่ ชาวบ้านเกิดแนวคิดเน้นการมีเงินเป็นหลัก

3. นโยบายการพัฒนาจากภาครัฐที่ล่าช้าไม่ตอบสนองความต้องการ แนวทางการพัฒนาซึ่งเป็นกลไกที่เกิดจากภาครัฐ มีความซับซ้อน หลายขั้นตอน กว่าที่จะได้งบประมาณเพื่อนำมาสนับสนุนกิจกรรมงานพัฒนาต่างๆ ที่เป็นการ ต้องการของชาวบ้าน ความล่าช้าดังกล่าวจึงเป็นแรงบันดาลใจให้ชาวบ้านต้องร่วม คิด ร่วมวางแผน หาแนวทางสร้างงบประมาณด้วยตนเอง จนสามารถมีงบประมาณ หรือที่เรียก “กองทุนพัฒนาบ้านจำรุง” ได้ในปัจจุบัน

เห็นได้ว่าแรงบันดาลใจในการทำงานของบ้านจำรุงล้วนมีจุดเริ่มต้นมาจากการเผชิญปัญหาาร่วมกันของชาวบ้าน กระแสของการเปลี่ยนแปลงทั้งภายในและ ภายนอกชุมชนได้เป็นแรงผลักดันให้ชาวบ้านต้องลุกขึ้นร่วมกันรักษาผลประโยชน์ ความดีงามที่เคยเกิดขึ้นในชุมชนให้คงอยู่ได้อีกครั้ง

การดำรงอยู่ร่วมกันของชาวบ้านในบ้านจำรุงได้ดำเนินผ่านกาลเวลามา หลายชั่วอายุคน ทำให้มีการเรียนรู้ ถ่ายทอดวิถีชีวิตจากรุ่นสู่รุ่นด้วยแบบอย่างของ

การปฏิบัติจริง เกิดแบบที่ตีจากบรรพบุรุษ พ่อ แม่ ผู้ปกครอง สู่การปฏิบัติตามจาก บุตรหลาน เป็นการถ่ายทอดการทำงาน ส่งเสริมการเรียนรู้ด้วยวิธีปฏิบัติ อันจะ ทำให้งานพัฒนาต่างๆ ที่เกิดขึ้นสามารถคงอยู่ได้อย่างยั่งยืน อีกทั้งลักษณะของการ อยู่ร่วมกันของชาวบ้านในชุมชนนั้นจะมีความสัมพันธ์ทางเครือญาติประกอบอยู่ด้วย ความสัมพันธ์ที่มีจึงเป็นพลังในการสร้างความร่วมมือ ร่วมใจในการทำงาน มองเห็น ประโยชน์ส่วนรวมเป็นสำคัญ เงื่อนไขปัจจัยเหล่านี้จึงได้กำหนดให้รูปแบบการ ทำงานพัฒนาบ้านจำรุง ซึ่งมีกิจกรรมที่หลากหลายนั้น เกิดพลังขับเคลื่อนโดยกลไก การทำงานซึ่งมีรูปแบบและวิธีการดังนี้

1. การสร้างการมีส่วนร่วมของคนในชุมชน ทุกคนในชุมชนสามารถเข้ามา มีบทบาทในการทำงาน ทุกกิจกรรมลักษณะการทำงานจะไม่ยึดติดตัวบุคคล การ ทำงานจะเน้นการขับเคลื่อนด้วยพลังกลุ่ม ทุกคนสามารถเรียนรู้การทำงานและ ปฏิบัติงานแทนกันได้อย่างเท่าเทียม

2. การทำงานที่เปิดเผย กระจ่ายข่าวสารอย่างทั่วถึง เป็นหัวใจหลักในการ พัฒนาชุมชน เพราะการสื่อสารที่ดีจะสร้างความเข้าใจและก่อให้เกิดการยอมรับการ ทำงานที่เกิดขึ้น ไม่ทำให้เกิดปัญหาหรือข้อสงสัยตามมา โดยในชุมชนจะมีกระดาน ข่าวสารความเคลื่อนไหวในทุกๆ วัน ซึ่งจะติดไว้ที่ศูนย์การเรียนรู้ชุมชน และในทุก สิ้นเดือนก็จะมีการจัดทำสรุปข่าวความเคลื่อนไหวต่างๆ ที่เกิดขึ้นในบ้านจำรุง ทั้งนี้ รูปแบบของการสื่อสารในบ้านจำรุงยังมีการพัฒนาไปสู่การมีวิทยุชุมชน โทรศัพท์ ชุมชนและการใช้เครือข่ายอินเทอร์เน็ต เป็นช่องทางในการสื่อสารที่ครอบคลุมการ เข้าถึงด้วย

3. การสร้างเวทีเรียนรู้ปัญหา ปรึกษาพูดคุยของชาวบ้าน การอยู่ร่วมกัน แบบเครือญาติทำให้ชาวบ้านมีโอกาสพบปะ พูดคุยกันได้ง่ายขึ้น สามารถแลกเปลี่ยนความคิด พูดคุยปัญหา แสดงออกถึงความต้องการที่อยากให้เกิดขึ้นภายใน ชุมชน และในทุกวันที่ 15 ของทุกเดือนก็จะมีการจัดประชุมประจำเดือน เป็นการ เปิดโอกาสให้ทุกคนได้เข้าถึงการทำงาน มีการร่วมกันคิด ร่วมกันวางแผน ร่วมกัน ปฏิบัติ และร่วมรับผลประโยชน์ จากการทำงานการได้พูดคุยและเรียนรู้ปัญหา ร่วมกันทำให้กิจกรรมที่เกิดขึ้นเป็นสิ่งที่เกิดจากปัญหาข้อเท็จจริงที่ปรากฏอยู่ใน ชุมชน ซึ่งเป็นสิ่งที่ทุกคนร่วมกันคิดและวางแผนในการแก้ไขปัญหาต่อไป

4. การปฏิบัติการจริง รูปแบบการสืบทอดกิจกรรมไปสู่เยาวชนคนรุ่นใหม่ นั้น จะเน้นถึงการสร้างการมีส่วนร่วมของเด็ก เยาวชน ทุกคนสามารถเรียนรู้การทำงานได้จากผู้ใหญ่ในชุมชน การดำเนินกิจกรรมต่างๆ จะเน้นที่การปฏิบัติการจริง มากกว่าการบอกกล่าวหรือสั่งสอน เพราะการมีแบบอย่างที่ดีจะทำให้เกิดการเรียนรู้ได้ง่ายและเข้าใจมากกว่า การปฏิบัติการจริงจึงเป็นอีกหนึ่งหัวใจในการสร้างการตระหนักรู้ถึงหน้าที่ความรับผิดชอบของเด็ก เยาวชน ที่จะเข้ามาสืบทอดงานในอนาคตต่อไป ดังคำกล่าวที่ว่า “ทำให้ดู อยู่ให้เห็น เป็นให้สัมผัส”

เห็นได้ว่าวิธีการในการดำเนินกิจกรรมของบ้านจำรุงนั้น จะเน้นการสร้างการมีส่วนร่วมอย่างแท้จริง การมีส่วนร่วมจึงเป็นพลังสำคัญในการขับเคลื่อนงานพัฒนาไปสู่ความสำเร็จ เพราะหากเราให้โอกาสทุกคนเข้ามามีส่วนรับรู้และเรียนรู้ในกระบวนการทำงานก็จะเกิดความรู้สึกเป็นเจ้าของร่วมกัน การดำเนินกิจกรรมต่างๆ ล้วนเกิดจากการร่วมคิด ร่วมวางแผนการทำงาน ผลประโยชน์ที่เกิดขึ้นทุกคนจึงมีส่วนร่วมกัน การไม่ปิดบัง เปิดช่องทางให้ทุกคนได้รับรู้การเคลื่อนไหว ประสิทธิภาพในการสื่อสารก็เป็นอีกส่วนสำคัญในการดึงคนเข้ามามีส่วนร่วม ก่อให้เกิดความเข้าใจ ยอมรับในกระบวนการทำงาน และเรียนรู้ที่จะทำงานร่วมกันสืบไป

ความสำเร็จของงานพัฒนาที่เกิดขึ้นในหมู่บ้านจำรุงนั้น ประกอบด้วยหลายปัจจัยที่นำไปสู่การบรรลุวัตถุประสงค์อย่างหลากหลาย ปัจจัยเหล่านี้เป็นส่วนผลักดันให้เกิดการเรียนรู้ การพัฒนา การดำเนินงานงานของชุมชนอย่างต่อเนื่อง จนเป็นผลงานพัฒนาที่เกิดขึ้นในบ้านจำรุงเติบโตจนเป็นแบบอย่างในแวดวงของงานพัฒนา หากจะกล่าวถึงปัจจัยที่ส่งผลต่อการดำเนินงานให้บรรลุวัตถุประสงค์ เพื่อสะท้อนแนวทางและบทเรียนการทำงานที่เกิดขึ้นในหมู่บ้านจำรุง จึงสามารถสรุปปัจจัยที่นำไปสู่การบรรลุวัตถุประสงค์ได้ดังนี้

- ความสามัคคี ร่วมมือ ร่วมใจ ร่วมคิด ร่วมปฏิบัติ ของคนในชุมชน
- บรรพบุรุษ ผู้นำมีความเข้มแข็ง มีคุณธรรม เป็นแบบอย่างที่ดีชัดเจนผ่านการปฏิบัติการจริง

- สภาพความอุดมสมบูรณ์ของพื้นที่ตั้งของชุมชน ทำให้เกิดการเคลื่อนย้ายออกจากชุมชนน้อยส่งผลต่องานพัฒนา การอยู่ร่วมกันเป็นสังคมเกษตรกรรม มีความขยัน อดทน
- มีการเรียนรู้ตลอดเวลา เท้าทันสถานการณ์ ก่อให้เกิดการรู้จักตนเอง สามารถค้นพบศักยภาพของตนได้
- ทุกคนมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน เป็นการทำงานที่ไม่ยึดติดตัวบุคคล เน้นความเป็นทีม ทุกคนสามารถทำแทนกันได้
- มีการถ่ายทอดการทำงานรุ่นสู่รุ่น เป็นการทำงานในแนวราบ สร้างจากฐานเพื่อความเข้มแข็งและยั่งยืนของกระบวนการ
- การทำงานของชุมชนจะเริ่มต้นจากปัญหาข้อเท็จจริงที่ปรากฏเป็นหลัก ใช้พื้นที่เป็นตัวตั้ง
- มีการกระจายข่าวสาร บอกเล่าความเคลื่อนไหวที่เกิดขึ้นในชุมชนอย่างชัดเจนและทั่วถึง เช่น การใช้กระดานข่าวสาร วิทยุชุมชน รวมถึงชุมชน Hot news เป็นต้น การสื่อสารเหล่านี้เป็นหัวใจของงานพัฒนาที่จะทำให้ทุกคนในชุมชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการรับรู้ อันจะนำไปสู่การสร้างงานพัฒนาอย่างต่อเนื่องเสมอมา

จากการดำเนินงานของบ้านจำรุงนั้นจะเห็นได้ว่า กระบวนการพัฒนาที่เกิดขึ้นนั้นเป็นแบบอย่างที่ดีของงานพัฒนาสู่ชุมชนอื่นๆ ได้ ทั้งนี้แม้กระบวนการพัฒนาที่เกิดขึ้นจะมีความเข้มแข็ง มีการเรียนรู้กันร่วมกันของคนในชุมชนอยู่ตลอด แต่ด้วยการทำงานแม้จะมีความเห็นต่าง อาจจะมีการไม่เข้าร่วมของชาวบ้านบางส่วน แต่นั่นก็เป็นความแตกต่างทางความคิดที่สามารถเกิดขึ้นได้เป็นเรื่องปกติ เพราะสังคมส่วนใหญ่มีมุมมองว่าเมื่อมีความแตกต่างก็หมายถึงความแตกแยก แต่ที่บ้านจำรุงมองเรื่องเหล่านี้เป็นเรื่องของการต่อสู้กันทางความคิด โดยการเคารพซึ่งกันและกัน ไม่คัดค้านการทำงานของแต่ละฝ่าย กระบวนการพัฒนาจึงเกิดขึ้นได้ เพราะชาวบ้านจะยึดเรื่องงานเป็นหลัก เรื่องส่วนตัวเป็นเพียงทัศนคติที่เห็นไม่ตรงกัน สิ่งที่เกิดขึ้นจึงเป็นเรื่องของความเห็นที่แตกต่าง แต่ไม่แตกแยกในการปฏิบัติ การมีแนวคิดเช่นนี้จึงทำให้การอยู่ร่วมกันของคนในชุมชนมีความสุข ไม่หวาดระแวง แข่งขันกัน

ทั้งนี้ในส่วนที่ชุมชนมองว่าเป็นข้อดีของชุมชนที่น่าจะเป็นโอกาสในการนำมาใช้พัฒนากระบวนการเรียนรู้ของชุมชนคือ ในสภาวะปัจจุบันได้มีเยาวชนบางส่วนที่มีศักยภาพในด้านการศึกษาและฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัวนั้น ได้มีการออกไปศึกษาภายนอกชุมชน เมื่อสำเร็จการศึกษาก็ไม่กลับมาท้องถิ่น เกิดความห่างเหินกับชุมชน ญาติพี่น้อง ความผูกพันที่มีลดน้อยลง ซึ่งจะส่งผลต่อไปในอนาคตเพราะคนที่มีความรู้มักไม่อยู่ในชุมชน กิจกรรมของชุมชนจึงอาจจะถูกกลืนไปกับกระแสภายนอกก็เป็นได้

ฉะนั้นมุมมองของบ้านจำรุงในปัจจุบันที่มองความแตกต่างทางความคิดว่าเป็นปกติธรรมดาของการอยู่ร่วมกัน ไม่ได้มองเรื่องเหล่านี้เป็นความแตกแยก จึงเป็นแนวทางในการสร้างการเรียนรู้ร่วมกันของคนในชุมชน เพราะทุกฝ่ายต่างก็มีหลักคิดเป็นของตนเองซึ่งก็ไม่ได้นำมาเป็นอุปสรรคต่องานพัฒนาแต่อย่างใด ในเรื่องของการออกศึกษาภายนอกพื้นที่ของคนที่มีศักยภาพนั้น บ้านจำรุงมองว่าน่าจะเป็นโอกาสในการกลับมาแลกเปลี่ยนความรู้ร่วมกัน บุคคลเหล่านั้นควรกลับมาที่ชุมชนเพื่อสร้างประสบการณ์ต่อยอดแนวคิดร่วมกัน

ในปัจจุบันบ้านจำรุงมองว่าการดำเนินของตนแม้จะมีความเข้มแข็ง มีงานพัฒนาที่เกิดขึ้นในชุมชนอย่างครอบคลุมและหลากหลายจนสามารถเป็นชุมชนพึ่งตนเองได้นั้น แต่ด้วยกระแสของสังคมภายนอกที่เปลี่ยนแปลงชุมชนอื่นๆ ในสังคม หากขาดการพัฒนาที่เกิดขึ้นจากชุมชนเอง ไม่สามารถพึ่งพาตนเองได้ ก็จะส่งผลกระทบต่อการดำเนินไปของงานพัฒนา เพราะหากสังคมอ่อนแอก็จะเป็นแรงเหวี่ยงต่อชุมชนที่มีความเข้มแข็ง สร้างความโดดเดี่ยวต่อการดำรงอยู่

แนวทางในการบูรณาการเพื่อขยายขอบเขตการทำงาน บ้านจำรุงจึงมองไปที่เรื่องของการสร้างเครือข่ายชุมชนเข้มแข็ง พึ่งตนเองให้มียุ่อย่างหลากหลาย อยู่ในสังคม สร้างระบบการจัดการข้อมูลงานพัฒนาที่สามารถเข้าถึงได้ง่าย โดยเฉพาะในระบบอินเทอร์เน็ต เพราะจะเป็นการประหยัดค่าใช้จ่าย เข้าถึงได้สะดวก และรวดเร็ว แม้จะอยู่ห่างไกล

ในส่วนของการพัฒนาที่จะสร้างความยั่งยืนในแก่สังคม บ้านจำรุงมองว่าสังคมควรเน้นการพัฒนาคนเป็นหลัก เพราะการพัฒนาคนจะเป็นพลังสำคัญที่จะ

ขับเคลื่อนงานพัฒนาด้านอื่นๆ หากคนมีแนวคิด มีการพึ่งพาตนเอง รู้เท่าทันสถานการณ์ สามารถค้นพบศักยภาพของตนได้นั้น งานพัฒนาชุมชนก็จะเกิดขึ้นได้อย่างเข้มแข็งและยั่งยืน การพัฒนาด้านศึกษาจึงควรได้รับการสนใจจากผู้ที่เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะการศึกษาในระดับท้องถิ่นที่ต้องมีหลักสูตรที่สอดคล้องกับสภาพของท้องถิ่นนั้นๆ

มุมมองในเรื่องของการขยายขอบเขตการทำงานที่ต้องการสร้างเครือข่าย และเน้นที่การพัฒนาคนเป็นหลักนั้น การบูรณาการขยายขอบเขตงานดังกล่าวจึงต้องได้รับการหนุนเสริมในเรื่องการจัดการความรู้ กระบวนการถอดบทเรียนอย่างต่อเนื่อง เพื่อสร้างกระบวนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างคนในชุมชนและชุมชนอื่นๆ อีกทั้งในส่วนการกลับมาถ่ายทอดบทเรียนแลกเปลี่ยนประสบการณ์กับบุคคลที่มีศักยภาพในการศึกษาที่ออกไปศึกษานอกชุมชนนั้น ก็ถือเป็นโอกาสที่จะทำให้การบูรณาการงานและขยายขอบเขตงานเกิดขึ้นได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น เพราะจะเป็นการอาศัยศักยภาพของคนในชุมชนด้วยกันเอง ทั้งยังก่อให้เกิดความรัก ความผูกพันต่อท้องถิ่น

ฉะนั้น การสนับสนุนการทำงานจึงจำเป็นต้องทำให้ชาวบ้านเกิดการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง มีการจัดการข้อมูล องค์ความรู้และสามารถถ่ายทอดสู่สังคมภายนอกได้ เพราะสังคมปัจจุบันหากจะมีการพัฒนาได้นั้น ต้องมีการเปลี่ยนแปลงเชิงโครงสร้าง โดยทุกฝ่ายต้องให้ความร่วมมือในการเรียนรู้ร่วมกัน เกิดการจัดการความรู้ที่มีอยู่อย่างหลากหลายในสังคม มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้อย่างสม่ำเสมอ จึงจะเป็นแนวทางที่จะสร้างงานพัฒนาอย่างเข้มแข็งและยั่งยืน

ภาคผนวก ข.

รายชื่อคณะกรรมการและทีมวิทยากร

คณะกรรมการจากสำนักมาตรฐานการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์

กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์

1. นายสำเริง แก้วน้อย	ผู้อำนวยการสำนักมาตรฐานการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์
2. นางสาวพิมพ์พิมล พลเวียง	ผู้อำนวยการกลุ่มการพัฒนาระบบสวัสดิการสังคม
3. นางสาวนงชนก วิมลมาศ	นักพัฒนาสังคมชำนาญการพิเศษ
4. นางทัศนีย์ กมลลานนท์	นักวิเคราะห์นโยบายและแผนชำนาญการพิเศษ
5. นางจันทร์ฉาย แยมอยู่	นักสังคมสงเคราะห์ชำนาญการ
6. นางวรรณภา นวลย่อง	นักสังคมสงเคราะห์ชำนาญการ
7. นางสาวอมรารักษ์ ตันติวิภาส	นักสังคมสงเคราะห์ชำนาญการ
8. นางสาวญาณากร พิษฐานิน	นักสังคมสงเคราะห์ชำนาญการ
9. นายพีระ เนตรวีระ	เจ้าหน้าที่บันทึกข้อมูล
10. นายพิทยาพงษ์ กิติบุตร	เจ้าหน้าที่บันทึกข้อมูล

รายชื่อคณะวิทยากร

1. ดร. ไพรัช บวรสมพงษ์	คณะสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
2. ดร. สมศรี ศิริขวัญชัย	นักวิชาการอิสระ
3. ดร. สุภาภรณ์ สงค์ประชา	นักวิชาการอิสระ
4. ดร. วิภาวรรณ ดินนังวัฒนะ	นักวิชาการอิสระ

รายชื่อผู้ช่วยคณะวิทยากร

1. น.ส. จุฑามาศ จ้อยจุมพจน์	ภาควิชาสังคมวิทยา คณะสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
2. น.ส. ชุติ ใจดี	ภาควิชาสังคมวิทยา คณะสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
3. น.ส. วินิดชา พรหมสวะนา	ภาควิชาสังคมวิทยา คณะสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
4. นาย ศุภชัย นามแก้ว	ภาควิชาสังคมวิทยา คณะสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
5. น.ส. ขวัญตา เสกทวีลาภ	ภาควิชาสังคมวิทยา คณะสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
6. น.ส. ณัฐยา ธัญญานิธิวัฒน์	ภาควิชาสังคมวิทยา คณะสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
7. น.ส. ปัจฉิมา พบพีช	ภาควิชาสังคมวิทยา คณะสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
8. นาย เจษฎา เนตะวงศ์	ภาควิชาสังคมวิทยา คณะสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ผู้รับผิดชอบประสานงานโครงการฯ เวทีพื้นที่ภาคตะวันออก

นางทัศนีย์ กมลลานนท์	นักวิเคราะห์นโยบายและแผนชำนาญการพิเศษ

ภาคผนวก ก.

กำหนดการและผู้เข้าร่วมประชุม

กำหนดการประชุมเชิงปฏิบัติการ
“เวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้การบูรณาการกลไกการพัฒนาสังคม
และสวัสดิการสังคม”
วันที่ 28-29 พฤษภาคม 2552
ณ โรงแรมสตาร์ จังหวัดระยอง

.....

วันพฤหัสบดีที่ ๒๘ พฤษภาคม ๒๕๕๒

เวลา ๑๐.๐๐-๑๐.๑๕ น.

ลงทะเบียน

๑๐.๑๕-๑๐.๓๐ น.

กล่าวเปิดการประชุม

โดย นายสำเริง แก้วน้อย

ผู้อำนวยการสำนักมาตรฐานการพัฒนาสังคม
และความมั่นคงของมนุษย์

๑๐.๓๐-๑๒.๓๐ น.

การนำเสนอ สถานการณ์การดำเนินงานด้านการ
พัฒนาสังคมและสวัสดิการสังคมในพื้นที่ภาค
ตะวันออก”

โดย ดร. ไพรัช บวรสมพงษ์ และคณะ

อาจารย์ประจำคณะสังคมศาสตร์

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

๑๒.๓๐-๑๓.๓๐ น.

พักรับประทานอาหารกลางวัน

๑๓.๓๐-๑๗.๓๐ น.

การประชุมกลุ่มย่อย (๗ กลุ่ม) เพื่อพิจารณาใน
ประเด็น ดังนี้

๑. ทบทวนการทำงาน : จุดเริ่มต้น ที่มาของการ

ดำเนินงานด้านการพัฒนาสังคมและสวัสดิการสังคม

๒. ถอดบทเรียนการทำงานที่เกิดขึ้น : กระบวนการ

ดำเนินการ/ผลลัพธ์ที่เกิดขึ้น

๓. ค้นหาเงื่อนไข/ปัจจัยความสำเร็จ
โดย ทีมวิทยากรกระบวนการ
๑๘.๐๐-๑๙.๐๐ น. พักรับประทานอาหารเย็น
๑๙.๐๐-๒๑.๐๐ น. สรุปบทเรียนร่วมกันของคณะทำงานพร้อมการ
ตั้งข้อสังเกต (After Action Review : AAR)

วันศุกร์ที่ ๒๙ พฤษภาคม ๒๕๕๒

- เวลา ๐๗.๐๐-๐๘.๐๐ น. รับประทานอาหารเช้า
๐๙.๐๐-๑๐.๐๐ น. การนำเสนอผลการประชุม :
ภาพรวมการถอดบทเรียน”
โดย ดร. ไพรัช บวรสมพงษ์
อาจารย์ประจำคณะสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
๑๐.๐๐-๑๒.๐๐ น. ประชุมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ เรื่อง “แนวทางการ
บูรณาการการจัดสวัสดิการ : รูปแบบและวิธีการ
ส่งเสริมสนับสนุนการดำเนินการด้านการพัฒนา
สังคมและการสวัสดิการ”
โดย ดร. ไพรัช บวรสมพงษ์ ดร. สมศรี ศิริขวัญชัย
ดร. สุภาภรณ์ สงค์ประชา ดร. วิภาวรรณ ดินนัง
วัฒนะ
๑๒.๐๐-๑๓.๐๐ น. พักรับประทานอาหารกลางวัน
๑๓.๐๐-๑๔.๓๐ น. ประชุมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ เรื่อง “แนวทางการ
บูรณาการการจัดสวัสดิการฯ ” (ต่อ)
๑๔.๓๐-๑๕.๓๐ น. สรุปภาพรวมผลการประชุมเชิงปฏิบัติการ
โดย ดร. ไพรัช บวรสมพงษ์และคณะ

ปิดการประชุม/เดินทางกลับ

หมายเหตุ รับประทานอาหารว่างและเครื่องดื่มภายในห้องประชุม ในช่วงเวลา
๑๐.๓๐-๑๐.๔๕ น. และเวลา ๑๕.๐๐-๑๕.๑๕ น.

รายชื่อผู้เข้าร่วมประชุมจากจังหวัดปราจีนบุรี				
ลำดับ	ชื่อ-สกุล	ตำแหน่ง	หน่วยงาน	โทรศัพท์
๑	นายอิทธิพล ศิริมงคล	นิติกร	สนง.พมจ.ปราจีนบุรี	๐๘ ๕๕๗๙ ๔๙๓๓
๒	นายไชยยศ โนจิรัตน์	รองนายก อบต.พุงโพธิ์	อบต.พุงโพธิ์	๐๘ ๗๑๔๒ ๕๓๒๔
๓	นายพรชัย นาคแดง		อบต.พุงโพธิ์	
๔	นายวันชัย นาคแดง	รองประธานสวัสดิการชุมชน	สวัสดิการชุมชน ต.พุงโพธิ์	๐๘ ๕๓๔๙ ๐๕๒๘
๕	นายวิชญพงษ์ โนจิรัตน์	ผู้ประสานงานองค์กรชุมชน	แผนแม่บทชุมชน ต.พุงโพธิ์	๐๘ ๗๙๓๐ ๕๔๕๗
๖	นายเยื่อน จิวสันเทียะ	กรรมการสวัสดิการชุมชน	สวัสดิการชุมชน ต.พุงโพธิ์	๐๘ ๕๕๖๑ ๙๔๙๐
รายชื่อผู้เข้าร่วมประชุมจากจังหวัดสระแก้ว				
ลำดับ	ชื่อ-สกุล	ตำแหน่ง	หน่วยงาน	โทรศัพท์
๑	น.ส.สุกัญญา บุญตร	เจ้าหน้าที่กองทุน ก.ส.จ.	สนง.พมจ.สระแก้ว	๐๘ ๖๒๒๒ ๖๒๖๐
๒	น.ส.วันวิสา น้าจันทร์เจริญ	เจ้าหน้าที่ประสานยุติธรรมรุนแรงฯ	สนง.พมจ.สระแก้ว	๐๘ ๕๐๘๗ ๙๘๑๒

๓	น.ส.วิราวรรณ เกษขุนทด	ผู้ช่วยเจ้าหน้าที่วิเคราะห์ฯ	อบต.ทุ่งมหาเจริญ	
๔	น.ส.ชุติศิริรัตน์ เสงษ์ทรัพย์	ผู้ช่วยเจ้าหน้าที่ธุรการ	อบต.ทุ่งมหาเจริญ	
๕	นางสำราญ พิศนอก	สมาชิกกลุ่มแม่บ้านฯ	กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรชัยพัฒนา	
๖	นายคำเดนม บุญมี	สมาชิกกลุ่มแม่บ้านฯ	กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรชัยพัฒนา	
๗	นางรุ่งนภา ศรีทอง	กรรมการกลุ่มฯ	กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรชัยพัฒนา	๐๘ ๔๓๕๒ ๕๓๘๘
รายชื่อผู้เข้าร่วมประชุมจากจังหวัดนครนายก				
ลำดับ	ชื่อ-สกุล	ตำแหน่ง	หน่วยงาน	โทรศัพท์
๑	นางอุทัยวรรณ พลสมัคร	นักสังคมสงเคราะห์ชำนาญการ	สนง.พมจ.นครนายก	๐๘ ๗๖๙๐ ๗๐๒๙
๒	น.ส.สุชาดา สุทธากกร	นักพัฒนาสังคม	สนง.พมจ.นครนายก	๐๘ ๙๕๔๓ ๓๕๔๙
๓	น.ส.เกศนีย์สิริย์ กุศลสุข	นักพัฒนาชุมชน	อบต.วังกระโจม	๐๘ ๑๙๒๖ ๘๒๔๙
๔	นายสุพิธิกุล คำแสง	ประธานศูนย์พัฒนาครอบครัว	อบต.วังกระโจม	๐๘ ๗๐๑๕ ๗๖๕๒
๕	นายประนอม วงศ์วาลย์	ตัวแทนชุมชนผู้สูงอายุ	อบต.วังกระโจม	๐๘ ๗๐๓๙ ๖๐๔๖

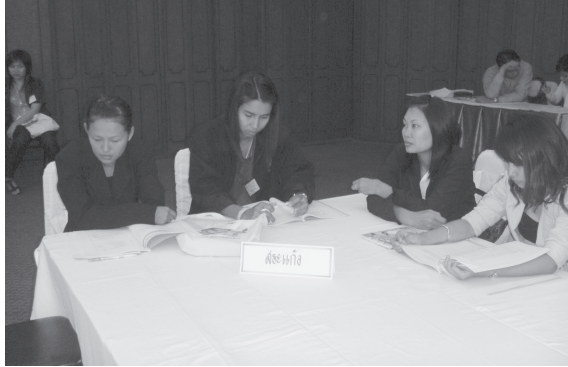
๖	นายบุญยัง กังใจ	ประธานที่ปรึกษา	ชมรมคนรักกลุ่มแม่บ้านนครนายก	๐๘ ๑๘๖๔ ๕๐๕๒
๗	นายติเรก อินทรประเสริฐ	กรรมการ	ชมรมคนรักกลุ่มแม่บ้านนครนายก	๐๘ ๕๕๗๐ ๘๘๘๒
๘	นางมาลี กังใจ	เลขานุการเครือข่ายธนาคารปลา ต.วังกระโจม	ชมรมคนรักกลุ่มแม่บ้านนครนายก	๐๘ ๐๖๓๔ ๒๒๑๑
รายชื่อผู้เข้าร่วมประชุมจากจังหวัดจันทบุรี				
ลำดับ	ชื่อ-สกุล	ตำแหน่ง	หน่วยงาน	โทรศัพท์
๑	นายชูศักดิ์ ศิริวรรณ		สนง.พมจ.จันทบุรี	๐๘ ๑๐๐๒ ๖๓๗๒
๒	นายจุลพงษ์ แก้วงาม	นักพัฒนาการเด็ก	สนง.พมจ.จันทบุรี	๐๘ ๑๗๖๒ ๒๖๒๙
๓	นายคำนวน สุขสิงห์	เลขานายกฯ	อบต.บางสระแก้ว	๐๘ ๙๐๙๔ ๔๔๗๘
๔	นายวิวัฒน์ ศิริโกเศ	นักพัฒนาชุมชน	อบต.บางสระแก้ว	๐๘ ๓๐๒๖ ๑๙๓๓
๕	นายรังษิ ต่ออ่อน	ประธาน	ชุมชนบางสระแก้ว ต.บางสระแก้ว	๐๘ ๔๓๖๒ ๗๙๔๐
๖	นายมานพ เดิมบางพืด	เลขาฯ	ชุมชนบางสระแก้ว ต.บางสระแก้ว	๐๘ ๖๘๘๗ ๖๔๐๙

๗	น.ส.อรอนงค์ คณະอนันต์	เจ้าพนักงานพัฒนาชุมชน	อบต.บางกะไชย	๐๘ ๐๖๔๖ ๕๕๘๕
๘	นางฉันทนา ไชยมาก	กรรมกร	สถาบันการเงินบางกะไชย	๐๘ ๑๙๓๑ ๖๐๙๐
๙	นางสังวาลย์ มามิชัย	กรรมกร	สถาบันการเงินบางกะไชย	๐๘ ๖๑๑๓ ๑๑๘๘
๑๐	นายมนัส ชาวไชย	ผู้อำนวยการสถาบันการเงิน	สถาบันการเงินชุมชนไชยธนาคาร	๐๘ ๖๑๓๘ ๒๒๑๑
๑๑	นางศรีวรรณ บัวเผื่อน	เหรัญญิก	สถาบันการเงินชุมชนไชยธนาคาร	
๑๒	นายวิเวก ไชยมาก	กรรมกร	สถาบันการเงินชุมชนไชยธนาคาร	๐๘ ๙๒๔๔ ๒๔๕๙
รายชื่อผู้เข้าร่วมประชุมจากจังหวัดตราด				
ลำดับ	ชื่อ-สกุล	ตำแหน่ง	หน่วยงาน	โทรศัพท์
๑	นายวรวิฒิ อรรถาสกุล	เจ้าหน้าที่อำนวยความสะดวก	สนง.พมจ.ตราด	
๒	นางอรทัย เจริญพีช	นักพัฒนาสังคมชำนาญการ	สนง.พมจ.ตราด	๐๘ ๗๑๔๐ ๙๑๐๗
๓	น.ส.โชติกาณต์ พานิชสุโข	นักพัฒนาสังคม	สนง.พมจ.ตราด	๐๘ ๖๙๒๐ ๓๓๗๙
๔	นางมารศรี พูลเกษม	รองนายก อบต.ห้วยน้ำขาว	อบต.ห้วยน้ำขาว	๐๘ ๑๕๗๘ ๔๔๕๖

๕	น.ส.ปิวิไลดา พูลเกษม	ผู้ช่วยนักพัฒนาชุมชน	อบต.ห้วยงิ้วขาว	๐๘ ๑๐๐๓ ๖๔๘๔
๖	นายอนันต์ ชื่นชอบกิจ	รองประธานธนาคารชุมชน	กลุ่มอนุรักษ์พัฒนาป่าชายเลน บ้านแปริตโน ต.ห้วยงิ้วขาว	๐๘ ๙๔๐๗ ๔๙๓๐
๗	นางวิไลวรรณ ถือสัตย์	กรรมการธนาคารชุมชน	กลุ่มอนุรักษ์พัฒนาป่าชายเลน บ้านแปริตโน ต.ห้วยงิ้วขาว	๐๘ ๑๐๐๓ ๕๙๗๐
๘	นายอำพร แพทย์ศาสตร์	ประธานกลุ่มอนุรักษ์และ พัฒนาป่าชายเลนบ้านแปริตโน	กลุ่มอนุรักษ์พัฒนาป่าชายเลน บ้านแปริตโน ต.ห้วยงิ้วขาว	๐๘ ๑๕๒๕ ๓๕๑๔
รายชื่อผู้เข้าร่วมประชุมจากกิ่งหวัดระยอง				
ลำดับ	ชื่อ-สกุล	ตำแหน่ง	หน่วยงาน	โทรศัพท์
๑	นางโชติกา เนมีย์	นักสังคมสงเคราะห์ชำนาญการ	สนง.พมจ.ระยอง	๐๘ ๑๗๖๒ ๙๑๙๒
๒	นางสุดา บุญเย็น	นักพัฒนาสังคมชำนาญการ	สนง.พมจ.ระยอง	
๓	นายอำนาจ งามเสียม	ประธาน ศพค.เนินซ้อ	ศพค.เนินซ้อ	
๔	นายก่าจิต ผุดผ่องใส	คณะกรรมการ ศพค.เนินซ้อ	ศพค.เนินซ้อ	
๕	นายมนัส อยู่สุข	เจ้าหน้าที่เทศบาล ต.เนินซ้อ	อบต.เนินซ้อ	

๖	นายบรรจบ ตังมัน	ผู้แทนชุมชนบ้านจำรุง	ชุมชนบ้านจำรุง ต.เนินซ้อ	
๗	นายเอกพล ผลงาม	ผู้แทนชุมชนบ้านจำรุง	ชุมชนบ้านจำรุง ต.เนินซ้อ	
๘	นายชาติชาย เหลืองเจริญ	ผู้แทนชุมชนบ้านจำรุง	ชุมชนบ้านจำรุง ต.เนินซ้อ	
๙	น.ส.น้ำผึ้ง ทานิสวัสดิ์		ผู้แทนชุมชนบ้านจำรุง	
๑๐	น.ส.ประไพพร หวานนอก		ผู้แทนชุมชนบ้านจำรุง	
๑๑	น.ส.ศนาภักดิ์ ศรีเมือง		ผู้แทนชุมชนบ้านจำรุง	
๑๒	น.ส.จิราพร บุรวงศ์		ผู้แทนชุมชนบ้านจำรุง	
รายชื่อผู้เข้าร่วมประชุมจากสำนักงานมาตรฐานการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์				
ลำดับ	ชื่อ-สกุล	ตำแหน่ง	หน่วยงาน	โทรศัพท์
๑	นายสำเริง แก้วน้อย	ผู้อำนวยการสำนักงานมาตรฐานการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์	สำนักงานมาตรฐานการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์	๐ ๒๓๐๖ ๘๗๒๕
๒	น.ส.พิมพ์วิมล พลเวียง	ผู้อำนวยการกลุ่มการพัฒนาระบบสวัสดิการสังคม	สำนักงานมาตรฐานการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์	๐ ๒๓๐๖ ๘๗๒๙

๓	น.ส.นชนก วิมลมาศ	นักพัฒนาสังคมชำนาญการพิเศษ	สำนักมาตฐานการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์	๐ ๒๓๐๖ ๘๘๖๐
๔	นางทัศนีย์ กมลสถานนท์	นักวิเคราะห์นโยบายและแผนชำนาญการพิเศษ	สำนักมาตฐานการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์	๐ ๒๓๐๖ ๘๘๖๐
๕	นางจันทิพย์ แยมอยู่	นักสังคมสงเคราะห์ชำนาญการ	สำนักมาตฐานการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์	๐ ๒๓๐๖ ๘๘๖๐
๖	นางวรรณพนา นวลย่อง	นักสังคมสงเคราะห์ชำนาญการ	สำนักมาตฐานการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์	๐ ๒๓๐๖ ๘๘๖๒
๗	น.ส.อมรภาภรณ์ ต้นติวิภาส	นักสังคมสงเคราะห์ชำนาญการ	สำนักมาตฐานการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์	๐ ๒๓๐๖ ๘๘๖๒
๘	น.ส.ญาณกร พิษยณิน	นักสังคมสงเคราะห์ชำนาญการ	สำนักมาตฐานการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์	๐ ๒๓๐๖ ๘๘๖๒
๑๐	นายพีระ เนตรวีระ	เจ้าหน้าที่บันทึกข้อมูล	สำนักมาตฐานการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์	๐ ๒๓๐๖ ๘๘๖๒
๑๑	นายพิทยาพงษ์ กิตติบุตร	เจ้าหน้าที่บันทึกข้อมูล	สำนักมาตฐานการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์	๐ ๒๓๐๖ ๘๘๖๒
๑๒	นายมงคล เกิดแสง	พนักงานขับรถยนต์	สำนักมาตฐานการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์	๐ ๒๓๐๖ ๘๘๖๗

โครงการ “การส่งเสริมการพัฒนาสังคมเชิงบูรณาการ” ประจำปีงบประมาณ ๒๕๕๒

๑. หลักการและเหตุผล

สถานการณ์การเปลี่ยนแปลงทางสังคมอย่างรวดเร็ว ส่งผลกระทบให้ประชาชนบางกลุ่มไม่สามารถปรับตัวให้เท่าทันกับการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวได้ ทำให้ตกเป็นผู้ด้อยโอกาส หรือกลุ่มเสี่ยงที่ก่อให้เกิดปัญหาสังคมต่างๆ ที่มีความซับซ้อนและรุนแรงมากขึ้น ซึ่งการดำเนินงานจัดสวัสดิการสังคมของภาครัฐที่ผ่านมา ยังไม่ครอบคลุมและทั่วถึงประชาชนทุกกลุ่มเป้าหมาย ทำให้ประชาชนบางกลุ่มไม่สามารถเข้าถึงบริการด้านสวัสดิการสังคม ในปัจจุบันการดำเนินงานจัดสวัสดิการสังคมมีรูปแบบหลากหลายมากขึ้น เช่น การจัดสวัสดิการโดยชุมชน การจัดสวัสดิการท้องถิ่น ฯลฯ และภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาสังคมหลายหน่วยงานและองค์กรที่ได้ดำเนินงานจัดสวัสดิการสังคมแก่ประชาชนกลุ่มเป้าหมายทั้งในเชิงประเด็นปัญหา และเชิงพื้นที่ แต่กลไกการดำเนินงานของหน่วยงานและองค์กรดังกล่าว ยังไม่มีการบูรณาการการทำงานร่วมกันอย่างเป็นระบบ

กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ มีภารกิจหลักในการดำเนินงานด้านการพัฒนาสังคม และสวัสดิการสังคม การสร้างความเสมอภาคและความเป็นธรรมในสังคม การคุ้มครองพิทักษ์สิทธิ รวมทั้งการพัฒนางานด้านความมั่นคงของมนุษย์ ในภาพรวมของประเทศ ประกอบกับแผนปฏิบัติราชการ ๔ ปี (พ.ศ.๒๕๕๑-๒๕๕๔) ของสำนักงานปลัดกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ ๑ พัฒนานโยบายและยุทธศาสตร์ให้ทันต่อพลวัตของสังคม ข้อ ๑.๔ มีระบบและกลไกการบูรณาการการเข้าถึงสวัสดิการสังคม โดยมีเป้าประสงค์คือ มีนโยบายและยุทธศาสตร์การพัฒนาสังคมและการสร้างหลักประกันทางสังคมที่ตอบสนองต่อความมั่นคงของมนุษย์

ดังนั้น เพื่อส่งเสริมการพัฒนากลไกการบูรณาการในการพัฒนาสังคม และจัดสวัสดิการสังคม เพื่อให้เกิดการประสานเชื่อมโยง และบูรณาการ การดำเนินงานร่วมกันทั้งในเชิงประเด็นปัญหา และเชิงพื้นที่ เพื่อให้ประชาชน กลุ่มเป้าหมายได้เข้าถึงบริการด้านสวัสดิการสังคม และสอดคล้องกับภารกิจ นโยบายและแผนปฏิบัติการของกระทรวง จึงได้จัดทำโครงการ “การส่งเสริม การพัฒนาสังคมเชิงบูรณาการ” ในปีงบประมาณ ๒๕๕๒ โดยผลจากการศึกษา และการประชุม จะเป็นข้อเสนอเชิงนโยบาย เพื่อนำไปสู่การพัฒนาระบบและ กลไกการจัดสวัสดิการสังคมและการพัฒนาสังคม ให้ประชาชนสามารถเข้าถึง บริการด้านสวัสดิการสังคม

๒. วัตถุประสงค์

๒.๑ เพื่อเสริมสร้างกระบวนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และสรุปทบทวน ร่วมกันในการ บูรณาการกลไกด้านการพัฒนาสังคมและการจัดสวัสดิการสังคม

๒.๒ เพื่อศึกษากลไกการบูรณาการด้านการพัฒนาสังคมและการจัด สวัสดิการสังคม

๓. วิธีการดำเนินการ

๓.๑ ทบทวน และสังเคราะห์องค์ความรู้เกี่ยวกับการดำเนินงาน ด้านสวัสดิการสังคม

๓.๒ ประชุมคณะทำงานเพื่อกำหนดเกณฑ์การคัดเลือกพื้นที่และ การเก็บรวบรวมข้อมูล

๓.๓ สร้างเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล

๓.๔ ประชุมคณะทำงานเพื่อพิจารณาเครื่องมือในการเก็บรวบรวม ข้อมูล

๓.๕ ประชุมผู้เกี่ยวข้องในพื้นที่ ๕ ภาค เพื่อศึกษาข้อมูลในพื้นที่

๓.๖ ประสานงานกับสำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ จังหวัดและสำนักงานส่งเสริมและสนับสนุนวิชาการเขตในพื้นที่เป้าหมาย เพื่อพิจารณาคัดเลือกบุคลากรที่มีส่วนได้ส่วนเสียจากเครือข่ายทุกภาคส่วน เข้าร่วมประชุมเชิงปฏิบัติการ

๓.๗ จัดประชุมเชิงปฏิบัติการ ประกอบด้วยกิจกรรมดังนี้

- การบรรยาย อภิปรายให้ความรู้และประสบการณ์ในการบูรณาการกลไกด้านการพัฒนาสังคมและการจัดสวัสดิการสังคม
- การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันในการประชุม
- การประชุมกลุ่มย่อยเพื่อค้นหาแนวทาง วิธีการ การบูรณาการกลไกด้านการพัฒนาสังคมและการจัดสวัสดิการสังคม

๓.๘ จัดทำรายงานสรุป และสังเคราะห์ชุดองค์ความรู้ด้านการบูรณาการกลไกด้านการพัฒนาสังคม และการจัดสวัสดิการสังคม

๔. พื้นที่ดำเนินการ

- ดำเนินการในพื้นที่ ๕ ภูมิภาค ได้แก่ ภาคกลาง ภาคเหนือ ภาคตะวันออก ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และภาคใต้

๕. กลุ่มเป้าหมายที่เข้าร่วมประชุม

- ประกอบด้วย ผู้บริหาร ผู้เชี่ยวชาญ นักวิชาการ ประชาชนชาวบ้าน ผู้นำชุมชนด้านการพัฒนาสังคมและการจัดสวัสดิการสังคมจากหน่วยงานและองค์กรต่างๆ ทั้งภาครัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (เทศบาล องค์กรบริหารส่วนตำบล) องค์กรพัฒนาเอกชน ภาคประชาชนในพื้นที่ ๕ ภูมิภาค ได้แก่ ภาคกลาง ภาคเหนือ ภาคตะวันออก ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และภาคใต้ โดยการแบ่งการจัดประชุมเป็น ๕ ครั้งๆ ละ ๖๐ คน รวม ๓๐๐ คน

๖. ระยะเวลาดำเนินการ

ดำเนินการในปีงบประมาณ ๒๕๕๒ (เดือนมกราคม-กันยายน ๒๕๕๒)

๗. งบประมาณดำเนินการ

โดยใช้งบประมาณ ปี ๒๕๕๒ ของสำนักมาตฐานการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ สำนักงานปลัดกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ จำนวน ๑,๙๘๐,๐๐๐ บาท (หนึ่งล้านเก้าแสนแปดหมื่นบาทถ้วน)

๘. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

๘.๑ ผู้เข้าประชุมได้รับองค์ความรู้และประสบการณ์ในการบูรณาการกลไกการพัฒนาสังคมและการจัดสวัสดิการสังคม

๘.๒ ได้แนวทางในการบูรณาการกลไกการพัฒนาสังคมและการจัดสวัสดิการสังคม

๘.๓ กลไกการดำเนินงานด้านพัฒนาสังคมและการจัดสวัสดิการสังคมทุกภาคส่วน สามารถนำองค์ความรู้ที่ได้ไปประยุกต์ใช้ในการดำเนินการจัดสวัสดิการสังคมได้อย่างเป็นระบบ

๙. ตัวชี้วัดโครงการ

๙.๑ จำนวนการจัดประชุมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในพื้นที่ครบทุกภูมิภาค (๕ ภาค) ในด้านการพัฒนาสังคมและการจัดสวัสดิการสังคม

๙.๒ ร้อยละของผู้เข้าร่วมประชุมได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้ในด้านการพัฒนาสังคมและการจัดสวัสดิการสังคม

๙.๓ จำนวนชุดองค์ความรู้ด้านการบูรณาการกลไกด้านการพัฒนาสังคมและการจัดสวัสดิการสังคม

๑๐. wawลิตของโครงการ

๑๐.๑ ได้เอกสารวิชาการ เกี่ยวกับแนวทางการบูรณาการกลไกด้านการพัฒนาสังคมและการจัดสวัสดิการสังคม

๑๐.๒ ผู้เข้าร่วมประชุมได้รับความรู้ และประสบการณ์ในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ด้านการบูรณาการกลไกด้านการพัฒนาสังคมและการจัดสวัสดิการสังคม

๑๑. พลัฟร์ของโครงการ

- ได้แนวทางในการบูรณาการกลไกด้านการพัฒนาสังคมและการจัดสวัสดิการสังคม เพื่อเป็นข้อเสนอเชิงนโยบายสำหรับผู้บริหาร และเพื่อให้ทุกภาคส่วนนำไปประยุกต์ใช้ในการดำเนินการจัดสวัสดิการสังคมและการพัฒนาสังคม

๑๒. ผู้รับผิดชอบโครงการ

– กลุ่มการพัฒนาระบบสวัสดิการสังคม สำนักมาตรฐานการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์

ส.ป.ค.

สำเร็จ แก้วน้อย

ผู้เสนอโครงการ

(นายสำเร็จ แก้วน้อย)

ผู้อำนวยการสำนักมาตรฐานการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์

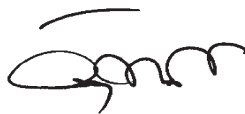

อุบล หลิมสกุล

ผู้เห็นชอบโครงการ

(นางอุบล หลิมสกุล)

รองปลัดกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์

วัลลภ พลอยทับทิม

ผู้อนุมัติโครงการ

(นายวัลลภ พลอยทับทิม)

ปลัดกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์

บันทึก

This image shows a blank sheet of white paper with horizontal ruling lines. At the top center, there is a dark blue rectangular header area containing the word "Date:" in a white, sans-serif font. The rest of the page is filled with evenly spaced, light gray horizontal lines, providing a template for writing.

บันทึก

[illegible]

บันทึก